

MOJA KORONA I JA

Srpanj je pri kraju i dok sunce neumorno pali ispucalu zemlju, vjetar s vremena na vrijeme raznosi suhu prašinu. Već dosta godina zaredom godišnji odmor koristimo pred *Gospojinu*. Naša znojem okupana lica odaju vidljive tragove umora. Duga je godina, a ovih nekoliko dana do godišnjeg odmora dugi su kao cijela vječnost. Ostalo je još nešto obveza koje trebamo završiti u firmi i nakon toga smo slobodni. Svejedno, umor se nagomilao tijekom vremena. Niti imamo više snage raditi niti možemo prekinuti prije nego što završimo započete obveze. Zadnjim atomima snage dočekali smo kraj prvoga tjedna u kolovozu. Umjesto da nekoliko dana odmorim u Zagrebu, što bi bilo poželjno pa i razumno, prevagnula je silna želja za odlaskom. Početkom vikenda krenuli smo u Hercegovinu, točnije, Ljubuški. Taj mali hercegovački gradić u kojemu sam se rodio i proveo djetinjstvo. Konačno sam stigao u dom koji je oblikovao moju dušu i dao mi južnjačko srce. To srce nisu mogli ohladiti ni hladni vjetrovi sjevera Njemačke kao ni ostala mjesta na koja su me odvele životne staze. Još se u mojim mislima osjećao miris kukuruznoga kruha ispod peke, mada ga već jako dugo nije bilo na stolu. Susret s bližnjima, ostatkom obitelji i prijateljima poništio bi svaki umor ma koliki on bio. Svi su znali da dolazimo i svi su nas željno iščekivali. Čudan je taj patrijarhalni odnos na tvrdome kamenu. Za stranca, to bi bila gruba pravila, a za nas je to bio način preživljavanja. Svi su bliski jedni s drugima, svi bi pomagali jedni drugima i svi su ovisni jedni o drugima. Na prvi pogled to je kaotična situacija, a u stvarnosti to je zapravo predivan osjećaj za razliku od Zagreba, metropole hrvatskoga naroda gdje je koncentracija ljudi tako velika, a usamljenost se osjeća kao usred pustinje. Gotovo smo se cijeli vikend gostili jedni kod drugih i veselili se. Za razliku od Republike Hrvatske ovdje se o koroni nije previše pričalo. Umjesto maski za zaštitu od virusa koristila se janjetina i teletina i uz koju čašu vina sve bi prošlo bez vidljivih posljedica.

Svaka napisana riječ samo je uvod u kušnju, križni put koji sam prošao s cijelom svojom obitelji. Neću se koristiti teorijama urote jer su se mnoge već ostvarile, ali spomenut ću samo američkoga političara koji je svojevremeno znao reći da u politici ništa nije slučajno, a ako i je slučajno onda je sigurno otprije isplanirano. U ponedjeljak kao prvi dan nakon vikenda, ulice su prepune kao da je na jednom mjestu prisutan cijeli jug Hrvatske. Čovjek je na čovjeku tako da ni igla nema gdje pasti. Onda iznenada kao grom iz vedra neba stigao je rotavirus. Mislim da neću pretjerati ako kažem da je svaka druga ili treća osoba dobila rotavirus. Dotad nisam ni znao da postoji. Povraćanje, proljev mučnina i još sto sitnih nelagoda pratilo je tu nazovimo je bezazlenu bolest. Za nekoliko dana sve se smiri, ali za nekoliko dana nestane i nekoliko kilograma. Nažalost, rotavirus nije preskočio ni mene ni moju suprugu. Umjesto na pravome odmoru, odmarao sam se na relaciji toaleta i spavaće sobe. Na kraju krajeva, ništa strašno, ali pošto jako dugo nisam bio kod liječnika, a u Ljubuškom postoji jedna privatna ambulanta dr. Sadikovića koji je treća ili četvrta generacija doktora u obitelji Sadiković, iz

čiste radoznalosti, odlučio sam otići na rutinski pregled. Unutar ambulante dr. Sadikovića primijetio sam da imaju i laboratorij za analizu krvi. Računao sam na to da bi bilo dobro, kada sam već u ambulanti, napraviti analizu krvi kako bih provjerio masnoću i šećer jer se svaki dan jelo i pilo preko svake mjere. Ako sudbina postoji, onda mogu reći da se prst sudbine umiješao, a ako nije sudbina, onda me sam Gospodin poslao. Nalazi su bili tako neobični da me magistrica iz laboratorija pozvala na razgovor.

- Gospon Krajinović, Vi ste došli s nakanom da Vam provjerimo masnoću i šećer u krvi, ali Vi imate ozbiljan problem s Vašom krvlju. Vaša je krv toliko gusta da se ne da promućkati u epruveti. Imate hemoglobin preko svake granice, a eritrocita gotovo duplo više od dozvoljenog. Vi se morate hitno javiti Vašemu liječniku u Zagrebu jer pripadate rizičnoj skupini za moždani i srčani udar.

Promišljao sam i pitao se o čemu magistrica zapravo govori. Mene ništa ne boli, a jak sam toliko da mogu magarcu iščupati rep. Lagao bih i vas i sebe da mi je bilo sasvim svejedno, ali ipak sam na godišnjem odmoru pa liječnik može malo pričekati. Ako nisam dobio srčani udar zadnjih petnaest godina, neću ga dobiti ni sada kada sam na godišnjem. Bilo kako bilo, prošao je i taj godišnji odmor. Samo što smo prešli granicu s Republikom Hrvatskom s negativnim testom koji svjedoči o tome da nemamo koronu, svaka druga vijest u medijima bila je o koroni ili cijepljenju. Ugasio sam radio kako mi ne bi proradio čir na želucu. Sada mi je zgodno povjeriti vam važnu informaciju. Televizor ne gledam pet do šest godina, a novine ne čitam preko dvadeset godina. Konačno sam našao svoj mir. Ili pišem ili čitam knjige, tu i tamo pregledam koji internetski portal i uživam u životu. Dok sam bio ovisnik o televizoru, prvo bih ulaskom u stan upalio televizor pa tek onda svjetlo u dnevnoj sobi. Zato se s pravom upitajte tko je gospodar vaše sudbine i krivac za sve loše što vam se dogodi. Imajte hrabrosti i ne krivite druge za vlastite probleme jer se svi problemi kriju u nama. Tjedan dana nakon dolaska u Zagreb, u moj drugi dom, kada je sve u firmi krenulo svojim tijekom, odlučio sam posjetiti svoju liječnicu obiteljske medicine. Ponio sam sa sobom nalaze iz Hercegovine na uvid kako bih zatražio i njezino mišljenje. Pošto se pored firme nalazi privatni laboratorij, odlučio sam na brzinu napraviti analizu krvi jer je kod njih sve gotovo za sat vremena, a cijena usluge iznosi svega 45 kuna. Nisam imao vremena čekati nalaze, već sam se zbog obveza vratio odmah u firmu, a nalaze će mi poslati putem elektronske pošte. Nepuni sat nakon pretrage zazvonio mi je telefon i prikazao se nepoznati broj. Javio sam se kao i uvijek, ali i ovoga me puta magistrica iz privatnoga laboratorija, koja se uljudno predstavila, zamolila za razgovor iz etičkih i medicinskih razloga. Pristao sam, a zašto i ne bih?

- Gospon Krajinović, Vi morate hitno u bolnicu jer imate tako gustu krv da je pravo čudo da ste živi. Morate se odmah javiti Vašemu liječniku da Vas uputi hematologu.

Još smo neko vrijeme razgovarali. Branio sam soju teoriju da se osjećam odlično, a ona se čudila tome kako sam ja uopće živ. I evo me napokon kod svoje liječnice obiteljske medicine. Ni njoj nije

svejedno. Računao sam na to da je ovaj svijet poludio. Predložila mi da još jednom izvadim krv, ali ovoga puta u državnoj ustanovi, točnije u domu zdravlja u Sigetu. Na kraju su sva tri nalaza bila gotovo identična pa sam morao na pregled kod hematologa. Izabrao sam Klinički bolnički centar Sveti Duh. Ta mi je klinika prirasla srcu jer tamo rade neki moji prijatelji, a i samo je osoblje ugodnije i pristupačnije prema pacijentima. Spletom okolnosti kao pacijenta preuzela me profesorica doktorica, specijalistica hematologije. Osoba s velikim iskustvom. Pošto nisam bio pacijent koji će ostati u klinici, poslali su me na novi odjel dnevne bolnice. Još su mi jednom izvadili krv kako bi i oni provjerili o čemu se radi jer više nitko nikome ne vjeruje. Hemoglobin je bio 220 s 8,5 milijuna eritrocita. Nakon nekoga vremena kada sam došao na red, profesorica me primila u svoj ured. Gledala je ona mene, a gledao sam i ja nju. Čekao sam hoće li mi nešto reći dok se ona čudila tome kako sam ja uopće još živ. Šutnja nije mogla trajati u nedogled pa sam se usudio postaviti pitanje:

- Oprostite doktorice, hoće li meni konačno netko reći što mene boli jer mene ništa ne boli?

Ona se na to malo histerično nasmijala i rekla:

- Zar Vi ne znate da imate gušću krv od mačke?

- Super, znači li to onda da imam i devet života?

- Samo se Vi šalite. Pravo je čudo da dosad niste imali srčani li moždani udar. Nije mi jasno kako Vam srce uopće može pumpati tako gustu krv.

Pošto mi moj optimizam nije dao mira, nastavio sam.

- Znae doktorice, ja nisam mijenjao srce, to je srce u originalu došlo s tom vrstom krvi.

- Pričaj ti što hoćeš, ali ti meni sada odmah ideš na venepunkciju.

Pitao sam je zatim što je to venepunkcija.

- Samo ti odi gore i sestra će ti sve objasniti, a ja ću doći malo kasnije.

Što se mora, mora se. Uputio sam se dva kata naviše i malo sjevernije te se iznova vratio na odjel hematologije. Javio sam se sestri i naravno, objasnio da me profesorica uputila na venepunkciju. Ona samo malo odmahnu glavom, zamoli me da pričekam dok prestane gužva pa će mi napraviti venepunkciju. U meni je zavladao nemir, a pošto u klinici nema signala, otišao sam vani provjeriti na internetu što je to venepunkcija. Zapravo mi preko vene trebaju izvaditi ili istočiti 500 ml krvi. Ma, to je odlično, mogli su staviti i 1 l krvi da je lakše zapamtiti. Bilo kako bilo, nisam imao izbora pa sam nakon sat vremena čekanja u čekaonici stigao na red. Sestra je unatoč gužvi koju je imala bila jako ljubazna. Imam samo riječi pohvale za njezin rad i zalaganje. U sobi se nalaze svega četiri mjesta za pacijente, dva kreveta i dvije fotelje. Mene su smjestili u fotelju. Nije mi bilo svejedno jer sam u istoj sobi s ostalim bolesnicima, svima daju krv, samo meni vade krv. Prilazi sestra i pita:

- Gospon Krajnović, jeste li dosad donirali krv? Znae li što je venepunkcija? Ja Vam sada moram izvaditi 500 ml krvi da Vam bude bolje.

- Pa dobro, izvadite ako mislite da će mi biti bolje.

- Tako je rekla profesorica, a ja vjerujem da ona zna što je za Vas najbolje. Prvo ću potražiti neku širu iglu jer je kod vas tako gusta krv da me strah da neće teći kroz standardnu iglu koju koristimo.

Konačno je počela i ta venepunkcija. Krv teče, ali kap po kap i tako jako dugo da mi se učinilo kao čitava vječnost. Pred sam kraj počeo sam osjećati nelagodu. Pred očima su mi svako malo sijevale male iskrice. Vidio sam da gubim svijest pa sam pozvao sestru.

- Sestro ja ću pasti u nesvijest.

- Jeste li sigurni? Evo, već smo skoro gotovi. Možda Vam je samo malo muka jer prvi put radite venepunkciju?

- Siguran sam sto posto. Poznajem taj osjećaj i znam da neće proći još dugo, a da ne izgubim svijest.

Odmah je izvadila iglu i spustila naslon fotelje kako bih mogao položiti glavu. To je zadnje čega se sjećam. Već sam utonuo u san i počeo snivati. Kada sam došao k svijesti i otvorio oči, zatekla me gužva oko moga ležaja. Oko mene su se nalazila dva liječnika i dvije sestre.

- Dobro je, evo ga, vratio se.

Začulo se olakšanje u njihovu glasu. Nije im svejedno kada pacijent izgubi svijest. Zna se sve zakomplicirati, tlak pada, otkucaji srca padaju, sporije dišeš i nitko ne zna dokad će takvo stanje potrajati. S druge strane naviknuo sam izgubiti svijest što svojom krivnjom što krivnjom drugih, ali bilo kako bilo, ne bi me hvatao strah. Drago im je bilo da je sve završilo dobro. Za sljedeći put zbog sigurnosti da se ne dogodi isto, predložili su da u jednu ruku malo prije venepunkcije dobivam infuziju od 500 ml i zatim da mi iz druge ruke vade 500 ml krvi kako bi se na taj način u tijelu stvorila ravnoteža. Doista, nakon tri dana sve je prošlo glatko, a da budem iskren nakon druge venepunkcije i osjećao sam se malo bolje. Osjećao sam da sam postao lakši. Nakon sljedeća tri dana iznova su mi po treći put izvadili 500 ml krvi. Sada već koristimo provjerenu metodu i sve prolazi u redu, ali meni se malo po malo vrti zemlja oko mene mada u sve to sumnjam. Nakon stanke od tjedan dana četvrti put dolazim na venepunkciju. Sve je prošlo bez problema, ali ja više nisam imao snage. Ruke su mi usahle, a tijelo mi je hladno. Kada sam stao na noge, postao sam nesiguran kao magarac u lađi. Pomislio sam da to nisam više onaj stari ja, osjećao sam kao da pola mene nedostaje. Sestra je primijetila na meni da sam nesiguran pa je predložila da odležim još neko vrijeme dok ne budem siguran da mogu hodati.

- Mogu ja sestro, nije mi ništa.

Pokušavam je uvjeriti, ali ne da se ona.

- Daj, molim te, legni! Ako mi ponovo izgubiš svijest, što ću ja sama s tobom? Nema mi doktorice tu prisutne, nema ni sestre. Dok ja zovnem u pomoć... Neću uopće razmišljati o tome.

A dobro, možda je u pravu. Da sam dobro – nisam, vidim i sam pa se vratim u onu fotelju koja je poprimila oblik kreveta. Prošao je otprilike cijeli sat dok nisam iznova odlučio ustati. Bio sam bolje, ali ne i dobro. Nisam više bio tako blijed u licu kao prije sat vremena.

- Sigurni ste da sada možete, gospon Krajinović? - upitala je sestra.

- Dobro sam, sve je u redu. Nisam dobar za trčanje, ali hodati mogu.

Izašao sam na hodnik. Svi su vani na čudan način buljili u mene ili se to meni samo pričinjalo. Nisam imao ogledalo u blizini kako bih vidio što to oni tako čudno vide na meni. Hodao sam blizu bolničkih zidova ako mi zatreba da se nekako oslonim na njih. Malo po malo stigao sam do auta parkiranog na drugom nivou podzemne bolničke garaže. Izašao sam iz garaže, vozio se po cesti, a svako malo bi mi netko potrubio. Nakon nekoga vremena shvatio sam da jako sporo vozim po cesti, kao da sam usporen. Malo sam se požurio, koliko sam mogao i tako sam stigao do firme. Kada sam pokušao izići iz auta, iznova me obuzeo onaj osjećaj da gubim svijest. Sjedio sam tako još desetak minuta dok moji iz firme nisu shvatili da nešto sa mnom nije u redu čim tako dugo ne izlazim iz auta. Nakon nekoga vremena shvatio sam da se moje stanje mijenja u intervalima, čas mi je loše, a samo tren nakon toga malo mi je bolje. S mukom sam se popeo na gornji kat gdje mi se nalazi ured, ali samo popeo jer sam tada usred bijela dana počeo brojiti zvijezde oko glave. Nisam stigao do ureda. Najprije sam sjeo na hladni pod od keramike, a zatim sam legnuo i čekao kada ću izgubiti svijest. Ta me zadnja venepunkcija toliko *potrošila* da sam bio poput ranjenika bez vidljivih rana. Simptomi su gotovo svi isti, samo što nema rana pa se nemaš kome žaliti. Nakon pola sata zasjeo sam na stolac u uredu. Nije mi se dotad činio tako klimavim i nesigurnim. Iznova počinjem gubiti svijest. Glavu sam naslonio na radni stol i tako sam se nekoliko trenutaka borio da ne padnem i ostanem bez svijesti. Srce mi je udaralo izrazito jako. Do jučer je to srce pumpalo jako gustu krv, a danas ne može malo krvi i malo vode, nešto poput limunade i to ne promiješane. Zato i gubim svijest na intervale. Vidim da sam pogriješio što sam uopće krenuo prema firmi pa sam još jedanput praveći gužvu u prometu došao do stana. Tu sam se večer dobro oporavio ili sam barem ja tako mislio. Sutra sam iznova došao na posao. To sutra stajalo me zdravlja. S obzirom na stanje u kakvom sam bio, odmah sam postao meta za koronu koja se ponaša poput lešinara. Hoda bezglava uokolo dok ne pronađe nekoga slabog i nemoćnog poput mene. Dva, tri dana osjećao sam nelagodu, umor, mučninu i laganu temperaturu. Računao sam na to da su to sve posljedice četiri venepunkcije. Ipak mi je dvije litre krvi nedostajalo u organizmu, a izvađene su u tako kratkom vremenu. Nisam ni slutio da sam u takvome stanju postao žrtva korone. A kako bih i shvatio kada sam joj cijelo vrijeme prkosio i nije mi mogla baš ništa. Nema mjesta koje nisam obilazio zbog nje, ali bio sam jači od nje pa je bježala od mene. U nedjelju je temperatura tek malo porasla, ali me nije uhvatila panika. U ponedjeljak ujutro situacija je bila sasvim drugačija. Izgubio sam glas i iz mene je izlazio tek tu i tamo neki samoglasnik bez ikakva reda. Ruke su radile bez moga nadzora poput brisača na autu i nisam ih mogao kontrolirati. Pokušavao sam

dodirnuti rukom glavu i uboo sam samoga sebe prstom u oko. Bilo je strašno, gotovo nevjerojatno. Supruga i djeca su se prepali. Za pomoć su pozvali mojega mlađeg brata koji stanuje kat iznad nas. Pokušavam im objasniti što se događa, ali ne mogu. Glas me izdao, a ruke rade što hoće. Ne mogu pisati sve i da hoću. Čujem da zovu hitnu pomoć. Čujem i žučnu raspravu jer hitna ne želi doći. Traže milijun razloga samo da ne dođu. Brat im objašnjava da najvjerojatnije imam moždani udar, ali je njima svejedno. Jednostavno ne žele doći. Na kraju su susjed i brat odlučili odvesti me na hitnu Kliničkog bolničkog centra Zagreb. Gotovo da su me nosili sve do auta, jedan s jedne, a drugi s druge strane. Parkirali su auto pred ulazom u hitnu gdje su im dali kolica u koja sam sjeo, a oni su me odgurili do čekaonice. Nekako sam im objasnio da nemam snage sjediti i da trebam nosiljku, ali svejedno me nitko nije slušao. Dok je brat na hitnom prijemu predavao papire, počeo sam polako gubiti svijest. Ipak još svjestan situacije koja nadolazi polako sam kliznuo s kolica i legnuo na pod čekaonice. Bio je to zadnji trenutak u kolicima prije gubitka svijesti. Ovako ležeći na podu nije me uhvatila panika zbog toga što mi se gase svjetla pred očima. U potpunom mraku čujem da je nastala panika. Svi su se strčali oko mene, ali se toga dijela ne sjećam. Kada sam došao k sebi, ležao sam u prvoj pomoći na nosilima s kotačima. Nešto slično bolničkome krevetu, ali kraće, uže i tvrđe. Kratko nakon toga stigao sam na nosilima u prostoriju hitne pomoći. Sjećam se prisustva jedne liječnice i dviju, triju sestara. Bile su ljute i prija moga dolaska iz meni potpuno nepoznatih razloga. Glas mi se pomalo vratio i mogao sam razdvojeno izgovarati riječi, ali ne i cijele rečenice. Uspio sam liječnici objasniti da sumnjam na moždani udar jer sam hematološki bolesnik, točnije da imam skoro pa duplo gušću krv od prosjeka i da je vjerojatnost ugruška velika. Pregled je konačno započeo. U jednome trenutku liječnica me upitala jesam li cijepljen, a ja sam odgovorio da nisam. Od toga se trenutka i zrak u bolnici zgusnuo. Mržnja je sijevala u njezinim očima, ali ne samo u njezinim. Dvije sestre koje su se nalazile oko doktorice vjerojatno bi me rastrgale da su to mogle učiniti. Samo sam zaklopio oči da me manje boli jer što manje vidim, manje će mi duša patiti. Ništa im nisam skrivio, a tako me mrze.

- Odmah mu izvadite bris.

Naredila je kroz zube liječnica za koju mislim da se zvala Lucijana. Nije imala nimalo ženstvenosti u glasu, a hodala je poput muškarca. Iz neke ladice sestra je izvadila dva štapića za vađenje brisa.

- Ovo će vas malo boljeti.

Cinično se nasmijala i gurnula štapić tako grubo i duboko u nos da i sada nakon dva mjeseca osjećam tu bol. Na vrhu štapića ostali su tragovi krvi jer je namjerno zabila štapić da mi se na neki način osveti. Kriv sam za sve jer sam se trebao cijepiti. Pa zar nitko od njih ne zna da bih preminuo za manje od 24 sata jer mi hemoglobin iznosi 220.

Izvadili su mi tada krv i na nosilima otpremili u prostoriju nalik skladištu kako im ne bih smetao. Nisam znao što mi je činiti. Svako malo netko bi prošao, ali na mene nitko nije obraćao pažnju. Ne

znam koliko je vremena prošlo kada je na vrata ponovo došla liječnica s još jednom sestrom. Objasnili su mi da mi moraju iz donjeg dijela kralješnice izvaditi krvi kako bi saznali jesam li imao moždani udar. Rekli su mi da će to jako boljeti pa je dobro da to znam unaprijed. Sam sam sa sobom pričao i razmišljao o tome što i kako oni to sada planiraju izvesti ako su mi onako grubo i na silu radili bris. Liječnica mi je objasnila da moram sjesti na krevet i u potpunosti se savinuti prema naprijed. Ma koliko me boljelo ne smijem se pomicati jer bi mogao ostati nepokretan.

Nisam imao izbora. Učinio sam najbolje što mogu prema njezinim uputama. Nekoliko je minuta pretraživala prstima od jednog članka do drugoga kao da nešto traži. Usput je pričala sa sestrom da se i s njom posavjetuje.

- Sada ide igla, ali sporo. Malo će boljeti, ali koliko god boljelo, zapamtite da se ne smijete pomaknuti da Vam ne oštetim kralješnicu.

I doista osjećam taj hladni čelik kako polako razara tkivo na koje nailazi. To je neka čudna vrsta boli, nesvakidašnja. Osjećaš bol unaprijed kako se igla pomiče. Minuta traje kao vječnost i nikako da stane, a igla i dalje prodire sve dublje.

- Gospon, oprostite, promašila sam pa moramo sve ispočetka.

- Nema problema, samo Vi ponovo pokušajte.

Stisnuo sam zube i što drugo da joj kažem? Sve je bilo odlično.

Još jednom igla započinje svoj krvavi ples. Sva sreća pa je iz drugoga puta uspjela izvaditi to što je trebala. Vratio sam se u ležeći položaj na leđima, a oni su me upozorili da minimalno sljedeća dva sata ne smijem napraviti nikakav pokret s kralješnicom kako ne bih ostao nepokretan. Nakon toga izišli su van. Vrata od sobe ili skladišta ponovo su se zatvorila. Ostavili su me samoga sa svojim mislima, boli i mukama te da se sam sa sobom raspravljam. Onako prikovan za krevet od hitne pomoći pokušavao sam maksimalno ostati miran. Nisam liječnik, ali se u anatomiju tijela ipak razumijem. Ako je prvi put promašila, upitno je gdje je onda pogodila jer osjećam bol u donjem dijelu leđa. Misli mi se kovitlaju dok vrijeme sporo protječe.

- Što ako je moždani udar? Hoću li moći pisati? Hoću li moći misliti i razmišljati? Što ako ostanem nepokretan?

Hladan mi znoj prekriva lice, temperatura se snizila i više nemam groznicu od koje sam se tresao. Ali dio mene još uvijek gori i misli me progone. Pitao sam se o tome koliko je uopće sati i je li pao mrak. Nisam imao predodžbu o vremenu. Svako malo čuo sam korake na hodniku. Sav sam pun iščekivanja misleći da će netko svratiti, ali uzalud sam se nadao. Izgledalo je kao da su na mene zaboravili jer je ovo neka vrsta skladišta koje su napravili od sobe. Možda nitko i ne zna da sam u ovoj sobi. Ako liječnici završi smjena, nitko neće znati ni da postojim. Ipak sam dočekao da me netko posjeti. Vrata sobe širom su se otvorila. U prostoriju je ušla mlada liječnica s vizirom oko glave. Po slušalicama

oko vrata pretpostavio sam da je liječnica. Bila je to druga smjena u bolnici pa je stigla i druga liječnica. U potpunosti se razlikovala od prethodne liječnice s hitnog prijema. Ova je bila toliko ljubazna da sam pomislio da sanjam.

- Gospon Krajinović, odakle da počnem? Nalazi pretrage s kralješnicom su stigli. Nemate moždani udar, ali nažalost imate koronu.
- Jeste li sigurni da nemam moždani udar?
- Naravno da smo sigurni, ali imate koronu.
- Koronu, kažete? Baš me briga za koronu, samo da nije moždani udar jer bi me to dotuklo.
- Bolnice su pretrpane da Vas ostavimo u bolnici. Dat ćemo vam otpusno pismo pa možete ići na kućnu njegu. Skidajte temperaturu, a ako Vam bude loše, zovite hitnu.

Razgovor je trajao još kratko. Liječnica je napustila sobu u kojoj sam se nalazio i ostavila širom otvorena vrata. Konačno sam bio slobodan, a i vrata su otvorena. Tijelo mi je slabo. Osjećam bol u kralješnici, ali duša mi je upola lakša.

- Bogu hvala, nemam moždani udar. - pomislio sam u sebi.

Toliko sam se moždanih udara nagledao i dobro znam da na kraju niti jedan nije slavno završio. Plaše me već dva tjedna da sam kandidat za moždani i srčani udar. Opet razmišljam o tome da ako nisam dobio moždani udar dok sam imao gustu krv, kojom ću ga logikom dobiti sada kada me pola nema. Toliko mi je krvi izvađeno da se nema više što zgrušati. Tješio sam samoga sebe. Nakon izvjesnoga vremena izgurali su me na ležaju izvan bolnice gdje su me brat i susjed preuzeli. Svi smo sada na neki način bilo sretni. Pričali smo usput o tome kako sam dobro prošao. Samo korona, nekoliko dana temperatura i opet ću biti onaj stari. Pa i nije bilo sve tako kako smo planirali. I suprugi je laknulo kad je saznala da nije moždani udar. Napokon sam onaj tvrdi bolnički ležaj zamijenio svojim krevetom. Teret toga dana iznijeli smo do kraja. Temperatura je iznosila 37.5 stupnjeva što nije bilo ništa strašno. No, svaki dan ima svoj križ pa mi je tako drugi dan donio i druge nevolje. Temperatura bi rasla do 38.5 stupnjeva i nakon uzimanja lijekova ne bi se vidjela neka velika razlika. Appetit sam izgubio do te mjere da sam pio samo svježi voćni sok. Nisam bio u karanteni kao većina zaraženih. Supruga je gotovo cijelo vrijeme bila uz mene i pazila na mene. Djeca su također sjedila na krevetu do mene i pomagali mami ako nešto zatreba. Svi su mi bili na usluzi. Brat je svako malo navraćao provjeriti u kakvom sam stanju. Mogli smo biti ovakvi ili onakvi, ali ne i sebični jer smo bili jako navezani jedni na druge. Ta naša borba s temperaturom nastavila se tijekom dva do tri dana. Kada bi temperatura prelazila 39 stupnjeva, supruga bi mi hladnim oblogama masirala cijelo tijelo samo da se temperatura malo spusti. Znao sam se iz očajja tuširati u hladnijoj vodi kako bih barem malo pomogao suprugi. Već treći dan ne spava i prati svaki moj pokret. Htjela bi mi pomoći, ali ne može. Susjed nam je donio oksimetar. I sam je imao koronu pa je stekao iskustvo s tom bolesti.

- Temperatura će nekako proći, ali pazite na saturaciju. Ako se spusti ispod 90, to bi onda mogla biti upala pluća. Barem je meni bilo tako.

Tri sam dana pio Sumamed u nadi da će sve proći, ali niša ne prolazi ni četvrtoga dana, a temperatura je sve veća. Ovaj put imamo oksimetar i doista oksimetar pokazuje da kisik u krvi pada ispod 90. Pokušavam disati što dublje i brže, ali sve je to uzalud. Još malo pa sam kao riba na suhom. Pomalo nas hvata panika, a umor je dostigao samu granicu iznemoglosti. Vadeći hemoglobin izvadili su mi leukocite i limfocite, a tijelo je ostalo bez obrane i nema se snage boriti. Sve do jučer prkosio sam svim virusima i bakterijama, a sada sam kao suhi list na vjetru. Virus se igraju sa mnom. Svanulo je peto jutro, iza nas su neprospavane noći, a situacija je sve gora i gora. Nemoćni smo spustiti temperaturu i uzaludno smo mijenjali različite lijekove. Najviše nas je mučio postotak kisika u krvi koji je postajao sve manji. Na kraju smo snaga, nemamo izbora i moramo zvati hitnu pomoć. Kao da se ponavlja povijest od prošloga tjedna. Ponovo ne žele doći jer je za njih sve to neozbiljno. Nakon dugoga nagovaranja i pomoći sa strane ipak su došli. Taj njihov dolazak trajao je više od sat vremena. Suprotno prizorima iz filmova. Brat i susjed spustili su me niz stube napola noseći. Kada sam stigao do vozila hitne pomoći, htio sam ući u njih. Nažalost, oni nisu došli izravno po mene, već su se došli svadati.

- Niste Vi tako loše za hitnu. Zašto ste nas uopće zvali? Imamo mi pametnijeg posla.

Razgovor je trajao u nedogled. Posebno je bila ljuta mlada, sitna liječnica koja je bila u pratnji. Malo je nedostajalo da me ostave na cesti. Brat se upustio u žestoku raspravu s njom.

- Doktorice, imate li Vi brata ili sestru? Imate li ikoga svoga? Imate li dušu? Kako se možete tako ponašati? Zamislite da je netko Vaš bolestan.

Rasprava je trajala preko 20 minuta dok nisu odlučili da me na kraju ipak odvezu. Legao sam s povijenim nogama na ležaj koji se nalazi u zadnjem dijelu kombija jer nije bilo dovoljno mjesta. Ipak su mi stavili masku s kisikom. Nije bilo rasprave dok smo se vozili. Samo se mogla čuti škripa kombija kao da se raspada. Jedva su čekali da me istovare. Uvidio sam da im smetam. Iako sam nemoćan, duh mi nije dao mira. Zapitao sam se o tome koliko sam se samo puta sklonio s ceste da prođu vozila hitne pomoći jer sam cijenio te ljude. Vjerojatno zato što sam viziju o hitnoj pomoći preuzeo iz američkih filmova. Sada kada sam prvi put u vozilu hitne pomoći, kada sam ih osobno upoznao, pitam se bih li se sada sklonio s ceste da prođu. Konačno smo stigli pred hitni prijem Kliničkog bolničkog centra Zagreb. Mladić do vozača malo se sažalio. Rekao je da ostanem ležati dok mi ne pronade kolica u koja ću sjesti. Vratio se za desetak minuta i stvarno je pronašao kolica u kojima sam dopremljen u bolnicu. Nakon nekoga vremena smješten sam na COVID odjel Kliničkog bolničkog centra Zagreb. Ne mogu se sjetiti kada sam zadnji put bio u bolnici. Vjerojatno je to bilo dok sam još bio dijete. Soba je bila prostrana s tri kreveta i jednim toaletom. Veliki prozori u sobi nudili su nam dio neba i predivan park u krugu bolnice. Nekako sam uvijek volio biti dio prirode, a

to što sam dobio krevet do prozora, činilo me pomalo sretnim. Tijelom sam bio u prostoriji, a duhom vani u prirodi. Osjeća sam se poput lastavice. Tek što sam se smjestio u sobu, medicinska sestra prikopčala me na kisik i stavila mi masku na lice. Izvadila mi je krv za analizu i kroz istu braunilu davala mi je lijekove i infuziju. Bilo kako bilo, sada sam se osjećao malo bolje. Doći do bolnice bilo je mukotrpno i teško, ali osoblje u bolnici me ugodno iznenadilo. Pokazali su mi gdje je toalet, a ako što trebam, mogu pritisnuti komande koje su se nalazile na završetku gumenog kabla i odmah će netko doći. Doista su mi te sestrine riječi ulijevale nadu. Djelovala je tako iskreno da nisam imamo trunke sumnje u ono što kaže. Konačno sam osjećao da sam na sigurnome, lakše dišem, a i temperatura kao da se preplašila čim sam došao do bolnice. Vjerujem da su mi već nešto dali od tih lijekova kroz venu, čim više nisam osjećao visoku temperaturu. Osjećao sam se puno bolje pa me taj osjećaj i prevario. Imao sam potrebu otići na toalet. Naglo sam se ustao s kreveta zaboravljajući da do malo prije nisam mogao niti sjediti. Sada kada sam stao na noge, morao sam se pridržavati uz zid do kreveta kako ne bih pao na pod. Gubio sam ravnotežu, a noge mi bijahu tako teške da sam ih jedva pomicao. Više sam puzao nego hodao kako bih se domogao toaleta. Starijoj gospođi koja se nalazila dijagonalno preko puta moga kreveta to moje mučenje i ponašanje nije moglo promaknuti.

- Gospon mladi, je li Vam dobro? Trebate li pomoć? Pazite da ne izgubite svijest. Ja na Vašem mjestu ne bih zaključavala vrata. Nekako mi slabo izgledate.

- Hvala Vam gospođo, ali mogu sam. Malo sam loše, ali polako ću stići do toaleta.

Tek sada sam shvatio da sam u zadnjih tjedan dana jako puno izgubio na snazi. I kod kuće me supruga vodila do toaleta. Sada mi ne pomaže ona narodna poslovice koja kaže da *srce hoće*, ali ako nemaš snage ne vrijedi ti što srce hoće i može. Nisam se dugo zadržao u toaletu, a već sam osjećao da me snaga izdaje. Pred očima mi je zabljesnula pokoja zvjezdica. Ako ih bude više i češće, mogao bi mi pasti i mrak na oči. Požurio sam što sam brže mogao natrag do kreveta. Vratio sam masku na lice kako bih došao do svježeg zraka.

- Vama stvarno nije dobro, mladi gospon. Morate paziti kada idete na WC. Lako se čovjek zavara, ali ako padnete mogli biste tek tada imati puno veće posljedice od ovih sada. Znaite, ja sam tu već neko duže vrijeme i znam da se treba čuvati. Ako ne možete sami, radije pozovite neku od sestara da Vam pomogne. Nije sramota ne moći. Svi to kad-tad osjete. Ako vam ja mogu što donijeti, samo Vi recite. Kratko sam se zahvalio na brizi. Tek sada sam se поближе upoznao sa stanarima naše sobe. Jedna me misao stalno progonila. Ta je starija gospođa vjerojatno bila slabija od mene, a možda i bolesnija. Otkud joj snaga da meni želi pomoći, a i sama je nemoćna. Po godinama mi lako može biti majka. Jednom mama uvijek mama, to je ono što joj daje snagu i kada je nema. Mada me ne poznaje, dovoljno je da sam godina kao i njezina djeca pa da ima potrebu da i meni pomogne. Tu smo se večer bolje upoznali. Zadivila me njezina borba i hrabrost. Nju je doista boljelo za razliku od mene koji sam se samo loše osjećao zbog onemoćalosti. Tako se hrabro nosila sa svojom boli da me bilo sram

koliko je duhovno jača od mene. Ja bih plakao da je meni kao što je njoj sada. Tada još nisam znao da je ovo tek početak moga križnoga puta. Nisam se počeo ni uspinjati uz brdo na Golgotu. Stigla je i večera, a ja sam skoro zaboravio da u bolnici imamo i hranu. Ne mogu se sjetiti koliko sam pojeo, ali znam da sam jeo. Svako malo bi jedna od medicinskih sestara navraćala provjeriti kako smo, a posebno mene koji sam tek došao. To me na kraju ohrabrilo i opustilo. Ta spoznaja da netko bdije nad tobom i da te čuva i pazi, odvela me u snove. Od umora sam zaspao. Sve što se događalo od tada do zore nisam u stanju prepričati. Noć je tako brzo prošla, a ja bih još spavao da u sobi nije bilo bučno. Otvorim oči i vidim da je soba prepuna medicinskih sestara. Imaju pune ruke posla. Neke presvlače, drugima vade krv, a trećima daju lijekove. Nije još ni svanulo pa sam se zapitao zašto se tako rano ustaje u bolnici. Prišli su već sada i mome krevetu. Vide da mi se još spava, ali moraju obaviti svoj posao. Pitaju me kako se jutros osjećam i jesam li bolje. I one uviđaju da sam stranac u bolnici i da mi je sve nepoznato. Ubrzo je stigao i doručak. Sve se to radi ubrzano zbog dolaska liječnika. Bolesnici moraju biti presvučeni, okupani i nahranjeni. Svatko treba popiti svoju terapiju lijekova dok u posjetu ne dođu liječnici. Nekako me sve to podsjeća na mravinjak. Kako su naglo došle tako su odjednom i iščeznule iz naše sobe. Sada bih mogao ponovo nastaviti sa snom. Bilo bi dobro da se samo mogu vratiti tamo gdje su me prekinuli rano jutros. Umjesto spavanja upustio sam se u razgovor s ostala dva stanara. Objasnili su mi da će uskoro doći liječnici u vizitu pa ako imam neka pitanja da njih mogu sve pitati. Dok su mi još objašnjavali, vrata sobe širom su se otvorila. Ušla su dva liječnika i dvije liječnice. Mogu ih razaznati samo po slušalicama oko vrata. Prvo su razgovarali s dva starija bolesnika pa su teko onda došli pred moj krevet. Pročitali su što piše na kartonu obješenu na prednju stranicu moga kreveta pa mi se onda osobno obratili.

- Evo, imamo jutros i jednoga novoga pacijenta. Gospon Krajinović, kako ste Vi nama jutros? Boli li Vas nešto osim ovoga što mi znamo?

- Dobro sam doktore, mislim da sam dobro. Nemam više temperaturu i odmah mi je lakše.

- Niste baš navikli na bolnicu, ako mogu primijetiti.

- Da budem iskren i nisam. Ne mogu se sjetiti kad sam zadnji put ležao u bolnici.

Zatim se liječnik koji je bio hematolog posebno predstavio. Shvatio sam tada da su povezani s Kliničkim bolničkim centrom Sveti Duh, a posebno s profesoricom koja je vodila mene kao pacijenta u toj klinici. Pričao mi je neko vrijeme o mojoj primarnoj bolesti na koju će on nakon što se riješim korone više obratiti pažnju. Pregledali su nove nalaze krvi i sestrama rekli što im je kasnije raditi. Zahvaljujući ručku pa večeri, priči i odlasku do toaleta, prošao je i drugi dan u bolnici. Ne mogu reći da sam bolje ili lošije. Maska mi već malo smeta, sputava me i ne mogu se zbog nje okretati. Zapitao sam se i mora li igla biti cijelo vrijeme zabodena u mojoj ruci. Ne mogu ni ruku savinuti onako kako želim. Manje sam bio umoran nego prošlu večer pa mi je san teže padao na oči. Ipak sam zaspao. Nisam počeo ni sanjati kada je opet nastala gužva. U sebi sam dozivao zoru, ali su se prije zore svi

okupili oko moga kreveta. Tek su tri sata ujutro i nije mi jasno što se događa. Otkopčavaju instalacije s moga kreveta, sele moje stvari na drugi krevet pa je očito da sele i mene. Ne samo da me sele, već se i jako žure.

- Gospon Krajinović, moramo Vas preseliti na drugi odjel. Idete na intenzivnu, saturacija vam je jako loša i mi Vam ovdje više ne možemo pomoći.

Samo sam slegnuo ramenima i nisam znao što reći na sve što se događa. Tek što su mi prekinuli san u gluho doba noći, žure se s mojim krevetom na intenzivnu. Sada tek vidim koliko sam bio naivan jer tada nisam ni znao što je to intenzivna. Nezanje je doista nekada blagoslov. Dok su svi oni bili u panici, ja sam samo planirao kako ću nastaviti spavati tamo na toj, kako je oni zovu, intenzivnoj. Izgurali su moj krevet iz sobe i krenuli iz hodnika u hodnik dok nisu stigli do širokih vrata. Dalje nisu mogli jer su me preuzele druge sestre i medicinska braća. Već su znali da dolazim, a i mjesto su mi pripremili. Smjestili su me na dnu hodnika u najveću sobu s desne strane. Soba je bila u obliku pravokutnika, dosta velika i duguljasta. Mene su smjestili na desnu stranu do zida dok su ostala tri kreveta s bolesnicima stajala s lijeve strane. Ako sam ono što sam na običnome odjelu ujutro nazvao gužvom, ovo u intenzivnoj sobi nadilazi taj pojam jer je ovo sada *čovjek na čovjeku*. Ništa nisam razumio i računao sam na to da će kada prikopčaju moj krevet na zidne instalacije, otići i pustiti me da spavam. Evo, još samo malo i gotovo je. Sve su prikopčali, a moje su stvari spremili u ormarić do kreveta i sada mogu ići van. Ali ne idu. Nekako me čudno gledaju kao da su tek počeli i doista i jesu. Skidaju plahtu s mene i govore mi da moraju skinuti i svu odjeću jer u intenzivnoj nitko ne nosi pidžamu, svi su goli. Prilazi mi s desne strane medicinski brat s namjerom da mi sve objasni. Vidi i on da je uopće ne znam gdje se nalazim.

- Gospon, da Vam objasnim. Ovo je intenzivna i ovdje su pravila drugačija. Ove sobe nemaju toaleta jer ih nitko ne treba. Svi su pacijenti goli, imaju samo pelene i kateter što ćemo i Vama sada prikopčati. Ovo jest kraj hodnika, iz ove sobe možete samo nazad ili... Sve je pod kamerama. Ne morate se plašiti, ne morate niti zvati pomoć jer mi pratimo sve uređaje. A sada ćemo Vas prikopčati na uređaje jer na običnim odjelima kisika u zidnim instalacijama ima samo od 15 litara, a Vama treba puno više.

Nije mi više do sna. Kako vrijeme odmiče, sve sam više svjestan situacije u kojoj se nalazim. Prvo su me skinuli i stavili kateter, a zatim obukli pelene. Morao sam ispružiti obje ruke. Još jučer sam bio ljut na jednu iglu u ruci, a već sada mi stavljaju još tri nove. U svaku ruku po dvije da budu u paru. Oko četvrte su malo oklijevali. Čekali su da dođe liječnik ili liječnica. Sada se više i ne sjećam.

- Gospon Krajinović, moramo Vam još jednu iglu zabosti u ruku, ali ovaj put ne u venu već u arteriju. Moram Vas upozoriti da će to malo boljeti, a Vi se ne biste smjeli pomicati. Znae, venu nije problem pronaći jer je vidljiva i gotovo da ne boli, ali arterije su duboko i treba ih tražiti. Jeste li spremni?

- Zar imam izbora? Ako nemam izbora, onda radite što morate raditi.

Otvorili su mi šaku desne ruke maksimalno prema dolje i počeli tražiti po otkucajima srca žilu kucavicu ili arteriju. Dok su oni tražili, ja sam sve to šutke promatrao. Napokon su odlučili gdje bi mogli ubosti.

- Jeste li spremni? Sada ide igla, malo će vas boljeti.

I boljelo je, ne toliko da bih plakao, ali je zaista neugodan taj osjećaj da igla ide sporo i to jako sporo. Usput razara okolno tkivo i nikako da stane. Nakon nekoga vremena potekla je krv i odmah se vidjelo olakšanje na njihovim licima. Još jedanput sam bio naivan ne znajući razloge njihova zadovoljstva. Prvi put u životu vadim krv iz arterije ne znajući koje su sve komplikacije i posljedice moguće. Konačno su me raskopčali i prikopčali. Na rukama su utisnute četiri igle, na grudima priključci za struju, na jednom prstu oksimetar, a na licu veća maska od one stare jer nova daje više kisika. Tek su mi sada kada sam stigao na novi odjel, objasnili da se moje stanje naglo pogoršalo te da su sestre na običnom odjelu bile nemoćne da mi pomognu pa su njih s intenzivne zvali u pomoć. Morali su me hitno prebaciti jer mi je saturacija naglo padala tako da nisu imali izbora čekati dok zora ne svane. Ponovo su me prekrili plahtom. Jedno su vrijeme svi stajali oko mene i promatrali, malo mene malo uređaje oko mene. Nakon nekoga vremena su otišli, činilo se da su zadovoljni čim su me ostavili samoga. Prevario sam se kada sam rekao samoga. Sada kada su sestre i liječnici otišli, mogao sam u miru razmišljati o tome gdje se to uopće nalazim. Nema više onih velikih prozora gdje se nebo moglo promatrati i gdje možeš pratiti kako oblaci plove. Soba je s dvije strane imala gusto postavljene prozore, poprilično male, gore visoko pod samim stropom. Moglo se naslutiti da smo u nekoj vrsti suterena ili podruma. Nema ulaznih vrata u sobu, drugim riječima ima vrata, ali nema krila. S lijeve je strane mali umivaonik i ogledalo. U sobi je polutama kao da svijetli samo požarno svijetlo. Dok promatram detalje u prostoriji, pažnju mi krade prodoran krik, za njim drugi pa treći. Dolazili su iz hodnika, a čuju se jer su sve sobe otvorene. Kao u rano jutro kada se začuje pjev prvih pijetlova, tako i sada. Prvi je od bolesnika pustio prodoran krik da umanjí svoju bol i drugi su nastavili za njim sve dok nije došlo i do moje sobe na kraju hodnika. Tek tada sam shvatio da i ja imam tri cimera u teškim bolovima. Samo su jecali, kao da se u sobi nalaze i tenor i bas. Sve se to spajalo u neku vrstu glazbe od koje bi se naježila koža. Tek sam tada shvatio da nema ništa od spavanja. Mjesto na kojem se nalazim nije odmaralište, već zadnja stanica prije same provalije. Ovdje svi stražare, svi se bore za život s ono malo snage što im je preostalo. Nisu svi pri svijesti kao na primjer moj prvi susjed. Starac je što mogu naslutiti po licu mada se ne mogu okretati i imam osjećaj kao da sam prikovan za krevet. Čim napravim mali pokret s tijelom, uvijek neko crijevo ili kabel zapinje. Dosad je bio prisutan samo vokal, ali kada su počeli pištati uređaji, dobili smo cijeli orkestar. Nema violine da me uspava, već su prisutni samo prodorni zvukovi koji mi idu na živce. Buka je slična onoj u kokošinjcu. Ne postoje ni note ni stihovi, već svatko tuče u što stigne kako bi te izludio. Svega nekoliko minuta nakon što su se oglasili zvukovi s uređaja na koje smo bili priključeni, čuli su se prvi glasovi i koraci. Po hodniku je

nastala strka i panika, svako malo se promijeni glazba kao da smo pred sam kraj koncerta. Sve je manje zvukova, još jednom sam naivan i ne znam što se uopće oko mene događa. Svaki onaj prodorni zvuk upozoravao je da je netko u kritičnome stanju. Što je zvuk bio prodorniji, to je i situacija pacijenta bila kritičnija. Medicinske sestre i braća trčali bi od jednoga do drugoga kako se zvuk pojavljivao. Rješavali su sami što bi mogli, a kada ne bi više mogli, zvali bi u pomoć liječnike koji su uvijek bili tu negdje u blizini. Svaki zvuk manje značio bi i jedan problem manje. Razgovarao sam sam sa sobom i s Bogom pitajući ga gdje se zapravo nalazim. Svi ti zvukovi lagano su pred zoru utihnuli, a ja sam se ponadao da ću barem na tren zaspati. Danima se nisam naspavao. Zdravu je čovjeku dovoljno nekoliko sati sna da se može naspavati, ali kada si bolestan samo se okrećeš po krevetu premještajući bol s jednoga mjesta na drugo mjesto. Još se nebeska zavjesa nije maknula, zora samo što nije svanula, umjesto malo mira i odmora, počese se odreda paliti svijetla. Hodnik je prepun raznih zvukova, a tisuće koraka iz svih smjerova dopirali su do moje sobe. Nakon otprilike pola sata dolaze i posjetitelji u našu sobu koja je zadnja u hodniku. Ulazi osmero medicinskih sestara i medicinske braće. Kasnije sam shvatio da se radilo o dvije grupe po četiri djelatnika. Rano ujutro rade primopredaju. Idu do svakoga kreveta i voditelj smjene prepričava pred svima što se to bitno dogodilo za vrijeme njegove smjene. Govori o stanju bolesnika, promjenama koje su nastupile, što su uspjeli napraviti, a što ostavljaju drugoj smjeni. Došli su i do moga kreveta.

- Danas imamo novoga pacijenta. Sinoć su nam ga dopremili s običnoga odjela jer je naglo počeo gubiti kisik te se počeo gušiti. Prikopčali smo ga na sve potrebne uređaje. Jednom smo mu već vadili krv i zasad izgleda stabilno.

Svi su me odjednom pogledali, mahnuli mi rukom u znak pozdrava i nastavili ići prema sobi preko puta. Njih se četvero vratilo nakon nekoliko minuta i okupilo se oko moga kreveta. Obučeni u bijela odijela od glave do pete s maskama i vizirima na glavi svi su izgledali isto. Tek sam ih mogao razaznati po glasu i očima. Na svakomu je odijelu flomasterom bilo napisano ime. Prišli su bliže mome krevetu da se bolje upoznamo. Pitali su boli li me, kako se općenito osjećam, treba li me presvući i ostala uobičajena pitanja. Tek sam tada shvatio da su svi odreda jako mladi i da im po godinama svima mogu biti otac. Možda je i to razlog zašto su tako jako ljubazni. Objasnili su mi što je to intenzivna i kada bolesnici dolaze na intenzivnu. Bez obzira što je to bolesnikova zadnja stanica ipak je tu skrb za bolesnike najveća. Sve je povezano kamerama, danonoćno su nam pri ruci i cijelu noć ne spavaju. Svakih pet sati vade nam krv i odmah rade laboratorijski nalaz. Nakon toga mijenja se ili ostaje ista terapija lijekovima. Na svaki zvuk uređaja dolaze provjeriti stanje pacijenta. Osim toga većinu vremena su u blizini, ili u sobama ili u hodniku. Uglavnom, uvijek nešto rade kao u malome mravinjaku. Jedno su se vrijeme zadržali kod moga kreveta dok se nije oglasio taj ružni zvuk s nekoga uređaja. Dvoje je njih ostalo dok je ostalo dvoje potražilo odakle zvuk dolazi. U mojoj je sobi još bilo relativno mirno, ali ne zadugo. Oko devet sati došli su liječnik i liječnica. Najprije su

zajedno sa sestrama prokomentirali stanje tri stara pacijenta pa su tek onda došli pred moj krevet. Sestra je kratko objasnila moju povijest u bolnici od zadnjih nekoliko sati, što je za njih bilo bitno. Pogledali su moju kliničku sliku koja je bila obješena o prednju stranicu moga kreveta. Nakon toga su se uljudno predstavili i upustili u kraću raspravu sa mnom.

- Gospon Krajinović, kako se Vi nama danas osjećate?

- Doktore, da budem iskren pomalo sam zbunjen. Sve se to oko mene tako brzo događa da još ni sam ne znam kako se osjećam. Temperaturu nemam, ali doista teško dišem kao da je sami zrak rijedak. Taj osjeća da se gušim, više mi stvara paniku negoli samu bol. Trenutno me više boli to što sam nepokretan, prikovan za ovaj krevet pa se ne mogu okretati. Već me leđa bole od ovoga položaja.

- Tek ste došli. Nažalost, morat ćete se na to naviknuti. Tu Vam doista ne možemo pomoći. Nas više zabrinjava to što je vaša klinička slika svakoga trena sve lošija. Saturacija vam stalno pada, a CRP još uvijek raste. Moramo dobro paziti na Vas da nam Vaše stanje ne bi izmaklo kontroli. Ne morate se plašiti, ali dobro je da znate. Svakih pet sati mi Vam radimo novu kliničku sliku, a ako se pogorša situacija, napraviti ćemo je i ranije. Tako da smo uvijek ispred virusa i da možemo na vrijeme djelovati. I liječnik i liječnica su također bili jako mladi, tek malo stariji od medicinskih sestara. O toga trena postao sam nijemi promatrač zbivanja oko sebe. Dok je tijelo propadalo, duh je lutao od poda do stropa. Više sam spoznavao dobivao sklopljenih očiju nego otvorenih. Osjećao sam prostor oko sebe kao da sam se stopio s tim prostorom. Upijao sam sve zvukove, svaki pokret i od toga pravio slike događaja. Upijen u taj prostor počeo sam osjećati i tuđu bol te se vezati za tuđe sudbine. Jednom sam prilikom pitao sestru o tome kako se netko može odlučiti za taj poziv s obzirom da se na poslu susreće samo s boli i sivilom tako da čak i sunce zaobilazi ovu sobu. Malo se nasmiješila i dodala:

- Nije sve tako crno kako Vam sada izgleda. Bude u našem poslu i sretnih trenutaka. Ne tako puno, ali mi svi živimo od toga da doživimo i ono dobro i pozitivno u našem poslu.

Strah i predviđanje doktora počelo se polagano i ostvarivati. Svaki sam dan bio sve lošije i sve su se češće zadržavali oko moga kreveta. Već se nekoliko smjena liječnika promijenilo. Svaki sljedeći put kada bi došli, bili bi sve tiši i tiši, kao da se sakrivaju od mene. I vrijeme se skrilo od mene pa sam svakoga pitao koji je dan jer su svi bili isti. Noću je svjetlo gorjelo, a danju su se rijetke zrake sunca probijale kroz male prozore naše velike sobe. Zrak je negdje iščeznuo i već su mi tri puta mijenjali masku. Svaki bi put stavljali veću s više kisika, ali svejedno sam se gušio. Došao je i taj dan spoznaje, a oni mi ne mogu više ništa skrivati. Tužna lica njih dvoje, troje liječnika okupilo se oko moga kreveta. Ako mogu pogađati, mislim da je bilo malo prije podne. Ne znaju tko će od njih započeti razgovor.

- Gospon Krajinović, znate, nemamo baš dobre vijesti za Vas. CRP raste i već je skoro 200, ali na to smo spremni.

Ponovo tišina, misle se na koji će mi način objasniti što se događa, a da me ne povrijede.

- Kao što smo Vam rekli, imate visok CRP. To su vam upale u organizmu, ali sada smo saznali da imate i emboliju pluća.

Nakon toga ponovo je nastupila tišina. Ne znam što su očekivali od mene pa ja sam strojar, nisam liječnik. Kako je samo neznanje nekada blagoslov. Više od značenja te riječi embolija, meni je značio njihov pogled i strah u očima. Doista su se bojali za mene i to s razlogom koji ja nisam mogao razumjeti. U zadnje vrijeme prostor i vrijeme više doživljavam duhom nego tijelom i umom. Kao da sam dio nečega, ali opet izvan toga. Osjećam se kao slijepi promatrač samoga sebe.

- Pokušat ćemo Vam krv očistiti od upalnih procesa preko jednog uređaja za dijalizu krvi jer se sami nećete moći izboriti. Sada već imamo dovoljno problema s embolijom da nećete moći sami spustiti CRP.

Okrenuli su se od mene i dalje stojeći pored mog kreveta. Šaptali su jedno drugome da ne čujem sve njihove kobne planove. A i da nisu šaptali, latinski jezik ionako ne razumijem. Meni ta embolija baš lijepo zvuči. Prošlo je i pola sata telefoniranja i planiranja dok se nisu na vratima pojavile tri nove medicinske osobe. Prišle su ovoj skupini liječnika i s njima razmijenili mišljenje. Zatim su mome krevetu prišli sa strane. Imali su drugačiju odoru i izgledali su kao mali svemirci. Najstarija djelatnica od njih prilazi mi tako blizu da mi može staviti ruku na rame.

- Gospon Krajinović, ne bojte se. Ja sam zadala sebi za zadaću da ću Vas spasiti. Mi smo fizioterapeuti pulmolozi. Sa mnom su i dva moja pomoćnika.

Na kraju je predstavila i sebe i njih. Tek sada mi je u detalje počela objašnjavati što je to embolija. Sva sreća da to nisam znao prije. Sada sam saznao da su se u jednome dijelu pluća pojavili ugrušci, a drugi se dio skupio i pun je šlajma. Obećala je da će svaki dan dolaziti da mi pokuša isprazniti pluća kako bih mogao disati. U suprotnome upala će se samo širiti sve više i više.

- Možete li sjediti da vam izmasiramo pluća?

Pokušao sam podignuti glavu, ali bila je tako teška da sam je podignuo od jastuka jedva 10 centimetara. Sada kada su uvidjeli da sam ne mogu, odlučili su mi pripomoći. Jedan po jedan priključak prebacivali su s jedne na drugu stranu kako bi me mogli staviti u sjedeći položaj. Neke su priključke skroz odstranili na pola sata. Umjesto maske stavili su mi samo kisik na nosnu šupljinu. Dok me dvoje pomagača držalo, njihova je šefica svojim dlanovima prelazila preko mojih grudi i leđa kao da osluškuje kako pluća rade. I doista je dlanovima osluškivala rad pluća. Najedanput bi brzim uzastopnim udarcima otvorenih šaka tjerala šlajm iz jednoga dijela pluća prema sredinu i tako dalje prema izlazu iz pluća. Rezultat toga bi bio da bi me uhvatio jak kašalj sve dok ne bi izbacio i ispljuvao sav sekret koji se tamo nalazio. Zatim bi tražila drugo mjesto i tako bi sve redom pregledala dok ne bi bila sigurna da nemam ništa više u plućima. Sve me to jako umaralo. Od sjedećeg položaja pomalo sam gubio svijest. Bez maske bih se gušio i to bi dodatno povećavalo paniku. Disao sam ubrzano samo da se domognem zraka. Što sam brže disao, više sam se gušio.

- Gospon Krajinović, polagano. Nemojte žuriti. Ako paničarite, sve se više gušite. Pogledajte mene, na nos udahnem i na usta izdahnem kao da gasim svijeću. Ajde, pokušajte sada Vi.

Lako je to reći, ali ja nemam zraka i ugušit ću se. Probao sam pa šta bude. Uдахnem na nos i izdišem na usta lagano što duže mogu. Najteže je bilo prvih pola minute, a nakon toga se srce samo od sebe umirilo. Doista je bilo tako lakše doći do kisika. Čim prije izdahnem, kisik ode van umjesto da ga zadržim u krvi. Kao da uzalud dišem i kao da nalijevam praznu kantu. Kad sam uspio postići kontrolu nad disanjem, polagano su me vratili u ležeći položaj i vratili sve priključke.

- Dišete li sada malo lakše?

Samo sam kimnuo glavom. Osjetio sam da u plućima imam više mjesta pa sada mogu sporije disati. Tihim i jedva prepoznatljivim glasom sam im se zahvalio. Zahvala je bila jedino što sam onoga trena imao i s čim sam im mogao platiti. Samo su se nasmijali i obećali mi da će sutra ponovo doći. Prošao je i ručak, ali malo tko na intenzivnoj može jesti. Za ručak sam dobio tekućinu odnosno energetska piće. Ne znam jesam li ja više mrzio taj okus ili moj želudac, ali kako god bilo manje je vremena trebalo da završi u pelenama, nego što je meni trebalo da ga popijem do kraja. Vrijeme neumorno pokreće kazaljke sata, a oko moga kreveta gužva ne jenjava. Na vratima sobe kao u magli pojavila se medicinska sestra bez vizira na glavi jedno vrijeme gledajući u mome smjeru i onda je nestala. Čuo sam da se kroz hodnik kotrljaju kolica, a po zvuku bi se moglo reći da se primiču mojoj sobi. Na vratima su se pojavili gospodin i gospođa s malo drugačijom odorom na tijelu. Gurali su uređaj visine do dva metra i dogurali ga do moga kreveta. Pozdravili su me pokretom ruke i nastavili spajati priključke na tom stroju. Jedno od njih dvoje prišlo je maloj skupini liječnika kako bi kratko razgovarali. Samo je kimnulo glavom i vratilo se prema uređaju. Sve sam slabiji, ali sve više osjećam što se događa oko mene. Sva ta gužva u sobi je zbog mene. Znali bi liječnici biti i sat vremena u sobi, ali danas cijeli dan uopće ne odlaze. Samo šapuću i razgovaraju. Nakon nekoga vremena kada su završile konzultacije obratila mi se liječnica:

- Ne možemo Vam davati hranu kao dosad na slamčicu jer od toga nema velike koristi. Odlučili smo Vam staviti sondu izravno u želudac pa da Vas hranimo preko sonde. Zna li što je sonda i kako se to radi?

U nekim sam trenucima naivan, ali anatomiju tijela jako dobro poznajem, a posebno svoje tijelo. Već nekoliko dana ne jedem. Jednjak mi se skupio i ne može se više proširiti. Inače, prije obroka popijem čašu vode da mi se što više otvori jednjak za hranu. Progutati sondu u ovakvome stanju bilo je nemoguće. Nemam snage za duge razgovore pa joj pokušavam objasniti na najkraći način.

- Doktorice, ja mislim da to neće ići.

Nisam imao snage objašnjavati joj sve činjenice. I zbog tih nekoliko riječi, već se malo naljutila na mene.

- Ali mi nemamo izbora. Moramo Vas nekako hraniti pa nećete nam valjda umrijeti od gladi.

Nemoćan bilo što učiniti, pristao sam na sve bez prigovora. Donijeli su sondu. Došle su još dvije sestre kao pomoć. Skinuli su mi masku nakratko i počeli gurati sondu kroz jednjak. Gutao sam do polovice puta nakon čega sam počeo povraćati i gušiti se. Kada su vidjeli da sonda dalje ne ide, na brzinu su je izvadili i vratili mi ponovo masku na lice. Oblio me hladan znoj. Znao sam da neću moći, samo sam se uzalud namučio. Ponovo je započela rasprava između njih i trudili su se da ja ništa ne čujem. Stroj za dijalizu je spreman, ali ga odgađaju na neko vrijeme. Još jedanput mi prilazi liječnica. Iz njezinog sam nastupa shvatio da ja šefica smjene.

- Gospon Krajnović, Vaše je stanje kritično. Kao što ste vidjeli, sondu Vam nismo uspjeli ugraditi. Uređaj za dijalizu krvi zahtjeva manji kirurški zahvat i to je sada s obzirom na Vaše stanje odgođeno. Kisik koji ste dosad dobivali preko maski nedovoljan je pa smo odlučili da Vas stavimo na NIV uređaj. Odlično je to što barem jednom ne razumijem što mi rade. Za NIV uređaj nikada nisam čuo. Da su spomenuli respirator, ne bi mi bilo svejedno. Tolike ljude znam koji su umrli na respiratoru, a sada bih i ja trebao biti spojen na respirator. To mi zaista ne bi palo na pamet. Nije mi ništa drugo preostalo nego slušati i raditi ono što mi kažu. S moje dese strane dokotrljali su manji uređaj s velikim monitorom. Medicinski je brat prevrtao po paketu kako bi pronašao nova crijeva i novu masku za NIV uređaj. Čitali su uputstvo o tome kako spojiti masku i crijeva na uređaj. Kada su sve spojili, i struju i kisik, probali su ga upaliti. Prvo što sam čuo od zvukova bio je to onaj poznati zvižduk auto-turbine. Kisik je doslovno zviždao kroz crijeva koja su vodila do maske.

Kada je sve bilo spremno, skinuli su staru masku i stavili mi na lice novu masku s NIV uređaja. Na samome početku zrak bi mi bježao sa strane dok masku nisu prilagodili mome licu podjednako sa svih strana. Ovoga puta mi je maska prekrivala cijelo lice. Poput svemirca promatrao sam ih kroz masku, a promatrali su i oni mene. Imao sam čudan osjećaj i nisam razumio zašto toliko zure u mene, a zatim ponovo u ekrane po drugim uređajima oko mene. Prve dvije, tri minute nije djelovalo tako loše. Doista imam više kisika, ali sam čudno disao. Nikako se ne mogu prilagoditi na taj njihov NIV uređaj. Ne znam kada ću udahnuti, a kada izdahnuti. Sve se pomiješalo. Kako vrijeme odmiče, počinjem se znojiti i ruke mi drhte. Kao da se gušim, a kisika ima u izobilju. Sve u meni titra. Bol nadolazi sa svih strana tako da ne mogu definirati što me točno boli, ali bol je svakog trena sve veća i veća. Napokon sam shvatio da me boli srce. Bila je to čudna i nepoznata bol kakvu nisam do tada poznao, ali takvoga intenziteta da gotovo gubim svijest od boli. Osjećam da će mi srce eksplodirati. Vrpeljim se na krevetu kako bih im dao znak da sam loše. Već su primijetili moje vrpoljenje i svi su se okupili oko mene. Tlak i otkucaji srca prelaze svaku granicu.

- Sestro, brzo dajte 15 mg morfija u venu.

Bol raste takvom brzinom da mi je već maglovito pred očima, a srce da može, iskočilo bi iz grudi. Nešto ga stišće tako jako da će gotovo eksplodirati. Za manje od jedne minute polako gubim svijest.

Ono što se poslije toga događalo, mogu samo naslutiti. Prva slika pred mojim očima koja mi se ukazala dok sam dolazio k sebi, bila je ta da su svi bili iznad mene i u jedan glas vikali:

- Diši, diši umireš. Moraš disati da ne umreš, diši, diši.

Jedni su me oživljavali, a drugi vikali. Scena je izgledala kao iz filmova. Scena koja me gotovo mjesec dana nakon toga mrtvačkim hladnim znojem budila iz sna. Koliko sam točno bio u komi, ne znam. Znam samo da sam gubitkom svijesti prestajao disati. Adrenalinom bi me budili, a morfijem uspavljivali nekoliko puta zaredom. Čim bih došao k sebi, bol bi se u grudima povećavala. Izmučen i bez ijednog atoma snage ponestalo mi je snage za životnu borbu. Sve su moje lađe potonule, a svjestan da neću izdržati, spremao sam se za preuranjenu smrt. Zavapio sam:

- Gospodine, znam da nije sve išlo po mome planu. Ipak sam planirao živjeti malo duže. Znam i da umirem jer me tijelo izdaje.

Uvijek sam u životu bio pripravan za smrt. Živio sam po Božjim zakonima i u skladu s Bogom. Sada sam prihvatio smrt kao jedino rješenje. Odustao sam od borbe i čekao dolazak Gospodina jer smo se tako dogovorili. Živjeti ću po Njegovu zakonu, a On će na kraju moga života doći po mene. Umirem, ali ostavljen, napušten i izmučen. Gospodina nema. Samo je praznina prisutna oko mene. Duša mi je tjeskobna, a bol mi prožima cijelo tijelo. Umirem sam i ostavljen. Ostale su mi suhe suze.

- Zar si me ostavio, Gospodine? Zar nikoga nećeš poslati po mene?

Ta bol kada srce boli nije ni blizu onoj boli kako boli duša kada osjeti Božju odsutnost. Već pola sata umirem sam i ostavljen, nasmrt tužan i potišten. Onda je naglo sijevnula slika pred mojim očima, čista kao 4K rezolucija. Na prepunom groblju šetam oko svoga kovčega. Pred licem mi je slika vlastite sahrane. Gledam djecu kako plaču, gledam lice supruge, svu obitelj, sestre i braću. Ne samo da gledam već i osjećam njihovu bol, tako veliku da spoznajem da je puno veća od moje boli mada umirem. Dirnut njihovom boli, vapim i uzdišem:

- Bože moj, Bože moj, zar nije bolje da mene samoga boli negoli da svi pate zbog mene? Borit ću se, Gospodine! Vapim iz dubine duše i uzdišem. Borit ću se, Gospodine! Borit ću se ako mi jedno obećaš, Gospodine. Bez obzira na svu bol, Gospodine, ako se sa svojim križem uspnem na vrh Golgote, Ti ćeš mi ponovo vratiti život, molim te.

Ipak me je čuo kako dozivam. Nije to bio čas moje smrti, već samo vrijeme kušnje da bih osjetio njegovu bol kroz svoju patnju i da bi se sve više i više približio Gospodinu. Puno me puta i dosad stavlja na kušnju. Dok bih ja pod križem padao, on bi me podizao. Ali nikada kao dosad nisam osjetio bol na samome križu, naročito tu vrstu boli kada si ostavljen od Oca Svemogućega, izvora svakoga dobra i ljubavi. Dok ja vapim i molim, rosa milosti spušta se na mene. Vjera ponovo tinja u meni dok najedanput ne plane. Nisam više sam, to znam i osjećam cijelim svojim bićem. Dok se ja vraćam u život, čujem kako netko s vrata sobe pita tko je tu Krajinović. Ne znajući tko me traži samo sam podigao malo desnu ruku da mu dam znak da sam to ja. Prilazi mi čovjek s maskom na licu bez neke

posebne zaštite. U lijevoj ruci drži malu, jako malu posudicu. Palcem desne ruke vrti po toj posudi i dolazi do moga uzglavlja. Pravi mi znak križa na glavi sa strane jer ne može na čelu i drugi znak križa na desnome ramenu. Samo me kratko pogleda, potapša po remene i reče:

- Ne boj se.

Nije se dugo zadržavao jer mu ne bi ni dozvolili. Ipak je ovo odjel intenzivne za oboljele od korone. Mnogi doktori ne smiju na ovaj odjel bez dozvole. Bio je to svećenik staroga kova, pastir dobri, sluga ponizni. Nije se plašio korone. On se držao one filozofije koja govori o tome da je samo čovjek u grijehu i bolestan čovjek, a sve je drugo samo kušnja. Iznenada je došao i naglo otišao. Vjera mi se vratila, ali me sada proganja sumnja. Dobio sam bolesničko pomazanje.

- Zar i sam nisam dovodio svećenike starijim osobama na samrti da im daju bolesničko pomazanje? Možda je ipak kraj, možda se uzalud mučim?

Prebirem po Svetom pismu tražeći riječi utjehe. I konačno se sjetim da tamo piše malo drugačije nego što to naši teolozi po selu tumače. Prvi su apostoli polagali ruke na bolesnike da ih ozdrave, a ne da umru. Sada mi je malo lakše. Ne samo da me nije ostavio već je i poslao svoga pastira da mi pomogne. Ponovo lagano gubim svijest, ali ipak ne tako duboko da ne čujem i ne osjećam prostor oko sebe. Još dok sam u polusvijesti, čujem kako me potihom planiraju staviti u kliničku smrt. Sada kada sam otvorio oči, prilazi mi doktorica i kaže:

- Gospon Krajinović, Vi ste u teškim bolovima. Ja bih Vama predložila da mi Vama damo nešto što će vam ublažiti bol. Nećete ovako izdržati.

Vrtim glavom i jedva progovaram:

- Ne, ne, borit ću se! Doktorice, ne trebam ništa. To je moja bol, Vas ne boli.

Dok se ona vraćala ostalim liječnicima u maloj grupi, njih nekoliko ostalo je oko moga kreveta. Pokušavao sam proniknuti u dubinu svoje boli. Otkud dolazi i zašto me toliko boli da gubim svijest od tako jake boli. Osluškujem cijelo tijelo. Na kraju shvaćam da ne mogu disati. Kako je to uopće moguće da pored tolike količine kisika, ja ne mogu disati. Respirator me guši. Dok on utiskuje kisik, ja izdišem i obrnuto. Pokušavam ga pratiti. Pričekam dok počne s tlačenjem i onda ga uspijem uhvatiti, ali on još uvijek utiskuje pa ne znam što se zapravo događa i mislim da će me uređaj ugušiti. Sada mi je sve jasnije, on tri puta vremenski duže tlači, nego što ja mogu udahnuti. To njegovo tlačenje proizvodi tako veliki tlak da mi najprije utiskuje zrak u trbuh, zatim u grudni koš i kada nema više gdje utisnuti zrak, pluća stiskaju srce. Srce, kada mu ponestane prostora za rad, samo titra dok ne eksplodira. Kao da u mislima vidim srčane zaliske. Takvom brzinom titraju da se ne stignu do kraja otvoriti i zatvoriti. Pokušavam naći način da ga prevarim pa da ostanem živ. Odlučio sam da nikako ne otvaram usta jer mu na nosnu šupljinu treba više vremena da mi utisne zrak, a isto je i sa usisavanjem. Na kraju sam uspio pratiti taj pakleni stroj koji me ubija, a da liječnici i ne vide što se sve događa. Njima je bitna saturacija kisikom. Srce sporije kuca, sve je u redu i sada mogu biti

slobodni. Nitko i ne sluti, a kamoli da zna za moju borbu koja se odvija između Davida i Golijata. Tehničari koji rade dijalizu krvi parkiraju svoj stroj na drugu stranu zida u našoj sobi. Ako preživim, imat će i oni posla oko mene. Svakoga trenutka gužva se u mojoj sobi smanjuje, ali još uvijek s vremena na vrijeme bace oko na ekrane uređaja koji prate moje životne funkcije. Očito su zadovoljni kada već odlaze. Vjerojatno misle da sam imao napadaj panike, ali sada je sve u redu jer sam se naviknuo na respirator. Drago mi je da napokon odlaze. Cijeli su dan od rane zore uz mene. Trebao sam malo mira i tišine kako bih se usredotočio na borbu s tim paklenim strojem koji me želi uništiti, baš sada kada sam opet poželio živjeti. Noć tek što je počela, a ja sam još u podnožju brda. Nemam snage ni za disanje, a kamoli za borbu. Sada kada sam prihvatio borbu, ne mogu odustati. Osluškujem svaki šum s respiratora tako da znam kad će me napasti i kako ću se obraniti. Sreća u nesreći je to što mi je brada veća jer je stara dva tjedna. Masku teško pirjanja uz lice. Kada ne može u mene utisnuti zraka koliko hoće, propuhuje masku. Jedan dio kisika prolazi mi između brade i maske tako da mi to privremeno ide u prilog. Kada sestre shvate da zrak izlazi izvan maske, muče se kako bi mi popravile položaj maske. Za to vrijeme molim Boga da što više puše vani, a manje u mene. Duga je, duga ova noć kao da traje cijelu vječnost. Danima se nisam naspavao, a ako zaspim prevarit će me respirator i tu je kraj. Cijelu noć varam ja njega, a san pokušava prevariti mene. Tiha je, tiha ova noć, a ja se pitam zašto večeras svi spavaju kad mi nedostaje društvo. S vremena na vrijeme dođu sestre da mi izvade krv, provjere je li sve u redu i odu. Moram kontrolirati misli da me san ne prevari. Moram s ovoga mjesta tuge pobjeći na slobodu da mi duša počine. Trebam cilj za koji ću živjeti. Sada kada visim nad provalijom, moram se za nešto uhvatiti, a ako gledam dolje, ponor će me progutati. Moram nešto poželjeti, nešto što će me ispuniti. Prebirem po pamćenju svoga mozga i smišljam kako ću pronaći nešto što će me motivirati. Žedan išće vode, gladan kruha, a ja se gušim. Kamo će me onda moje misli odvesti ako ne u drvenu vikendicu duboko skrivenu u šumi. Skrivena od očiju javnosti, skrila se duboko u borovoj šumi. Sjedim sam pred tronom i mirišem borovinu. Tako mi nedostaje taj čisti zrak s mirisom borovine. Daleko sam od prvoga stabla. Ustajem jer ne mogu više. Grlim ga i molim da za mene diše. Tek što sam ga zagrlio, počese i prve pahulje. Zove me moje djetinjstvo čim misli priželjkuju pahulje. Zove me taj bijeli snijeg što spaja nebo i zemlju u iste boje. Dok se tijelo muči, moj duh smišlja planove. Osjećam miris kukuruznog kruha ispod peke. Odlazim provjeriti odakle dolazi. Kad tamo, supruga iza vikendice na malome ognjištu priprema kruh samo za mene. Nema tu bogatstva i slave, samo malo čistog zraka i kruh ispod peke. O Bože, zar je to sve što mi danas nedostaje, a imao sam i previše. Pobjegao sam od svijeta i gradske gužve u planine. Pobjegao sam da dotaknem trenutak mira i spokoja koji mi godinama nedostaje. Noć se spušta na obronke planine, hladno je. Palim vatru na starom kaminu jer znam da djeca dolaze. Sve je od drveta, i pod i zidovi. Nemamo gdje spavati doli na podovima male vikendice. Sve je tako malo, ali puno ljubavi. Umjesto struje samo svijeća treperi. Prijepodne sam brao češere s borova. Sve sam ih nanizao na

konac i objesio o strop male vikendice. Svaka daska miriše kao da se rosa spušta niz zidove. Pucketaju iskre u starome kaminu. Taj nas zvuk opušta i najradije bismo svi zaspali. Vani je snijeg, viju vjetrovi, a mi smo se stisnuli unutar vikendice i ništa nam ne nedostaje. Kada bi me san prevario, bol bi me probudila i tako sam izdržao do same zore. Preživio sam Golgotu, ali što mi to vrijedi kada više ne mogu. Pred zoru sam tako izmoren da mi volja slabi. Pokušavam se na tisuće načina usredotočiti. Prošla je i primopredaja smjene. Jutros su stigli neki drugi liječnici i sestre. Jedan jako mladi liječnik kojega otprije poznajem prilazi mojemu krevetu s desne strane i malo promatra respirator. Molim ga da mi nakratko skine masku da umrem kao čovjek. Kada mi je skinuo masku, s ono malo snage sam prozborio:

- Doktore, molim te, ovaj respirator će me ubiti. Cijelu noć se borim s njim. Ja ne mogu kopirati stroj. Zar ne bi bilo normalno da taj stroj kopira mene. Ja sam strojar i radim na CNC strojevima, a ova vaša *igračka* ima samo četiri postavke. Molim te, ako je možeš podesiti, a ja ću ti govoriti kako ćeš to učiniti.

Sreća moja što se nije naljutio na mene. Tražio je uputstvo za rukovanje i pronašao upute u foliji obješene sa strane. Da ne bi nešto poremetio na ovome respiratoru, dogurao je drugi respirator da se na njemu učimo. Uspio je ući u postavke respiratora. Sada kada je spreman, pokušavam mu sve objasniti.

- Doktore, ja cijelu noć razmišljam u čemu je moj problem. Udišem otprilike dvije sekunde dok respirator gotovo tri puta duže utiskuje kisik u mene. Kada izdišem, onda izdišem tri do četiri sekunde, a respirator to čini ponovo duže od mene. Da ne pričam o tlaku... Kao da pumpa gumu na autu. Daj, molim te, namjesti ga za početak na dvije plus tri sekunde dok ne vidim kako će biti kada stavim masku.

Tako smo se mučili gotovo sat vremena. Ja bih poslije svakoga namještanja isprobavao koliko smo se uskladili, čovjek i stroj. Srećom da je liječnik bio jako dobrih živaca jer sam mu već toliko puta rekao da smanji tlak, da pomakne vremenske intervale ili napomenuo neku drugu pritužbu. Na kraju smo uspjeli. Nisam više osjećao respirator kao neprijatelja. Sada je disao u skladu sa mnom. Nismo se više borili jedan protiv drugoga već jedan za drugoga. Bilo je to takvo veliko olakšanje da sam gotovo odmah zaspao. Dok sam ja spavao, liječnik je još dugo radio na tome respiratoru. Sada mu je sve najedanput bilo tako zanimljivo da je pozvao i druge te im sve objašnjavao. Pitao sam se zar je moguće da je netko namjerno gurnuo tu djecu u vatru. Zar ih nitko nije upozorio da respiratori nisu namješteni? A tako su se samo srčano borili za svakoga čovjeka. Umor se vidio na tim dječjim očima. Htjeli su sve spasiti. I onoga djeda od 90 godina, ali nisu znali da respirator ubija ako ga ne podese. Vjerujem da su mislili da je to savršen stroj koji se sam podešava. Pa ekran je kao mali televizor. Svaki uređaj košta 20 do 30 tisuća eura, ali se istina sakrila daleko od te priče. Mene se kao poduzetnika ta mala kutija s nekoliko stvarčica nije bila ništa posebno dojmila. Sadrži mali

kompresorčić, dva tri ventila, isto toliko senzora i dva tajmera. Nedostaje još kućište veličine kutije od cipela i eto respiratora. Zaboravio sam na masku i nekoliko plastičnih crijeva. Ova me situacija podsjeća na '91. kada sam ja bio njihovih godina. I nama su dali puške u ruke da se igramo s njima dok su se drugi bogatili na puškama. Zar nas povijest nije ničemu naučila?

Kao što je rekao pokojni Toma Zdravković i ja sam dotaknuo dno života, pakao i ponore, ali eto sad se ponovo rađam iz prašine. CRP po prvi put pada. Svima je drago da se moje stanje popravlja. Sada i svi oni imaju veći motiv da se bore za mene. Odlučili su me što prije staviti na uređaj za dijalizu krvi kako bi mi uređaj pripomogao oko CRP-a. Tehničari su spremni s uređajem i treba mi još samo netko od liječnika napraviti mali kirurški zahvat na vratu, a kasnije i na preponama kako bi u najširu venu ugradili plastična crijeva od 15 do 20 centimetara koja na suprotnome kraju imaju dva ventila i dva krilca koja se zašiju za kožu. U neko doba poslijepodne taj dio posla dočekao je liječnicu u toj smjeni. Pokrili su mi glavu posebnim najlonom koji je u sebi imao izrezan krug. Po tome su najlonu ili foliji zalijepili drugi, manji pa jedan još manji koji je imao samo rupu na mjestu gdje se radi zahvat. Cijeli taj zahvat bez anestezije trajao je otprilike između 20 i 30 minuta. Za pravo čudo nije me previše boljelo. Možda se samo radi o činjenici da sam prihvatio svoju bol pa me stvarna bol počela manje boljeti. U životu sam zahvaljujući životnim tegobama naviknuo kontrolirati bol u gotovo svim dijelovima tijela osim u srcu. Srce me nikada u životu nije boljelo. Taj me prvi susret s respiratorom gotovo koštao života. Konačno su me spojili na uređaj za dijalizu krvi. Tehničar je pola sata namještao taj uređaj i vidim mu po izrazu lica da nije zadovoljan. Uređaj svako malo pišti i jedva ga drži pod kontrolom. Nakon dva sata je odustao. Filter se začepio zbog gustoće krvi i prestao je raditi. Pokušava mi vratiti krv iz uređaj, ali mu ne uspijeva. Sve to pratim potpuno nemoćan da nešto poduzmem. Bilo je u planu da taj jedan filter traje 72 sata, a potrošio ga je za svega dva sata. Nezadovoljan ishodom tehničar je protestirao kod liječnika. Postavio je pitanje o tome zašto mu nisu rekli da je moja krv tako gusta. Htio je spakirati uređaj i otići. Hvala Bogu da mu nisu dali. Nakon nekoga vremena odobrili su mu drugi filter. Slična se situacija dogodila i s drugim filterom. Uređaj je radio malo duže, možda četiri sata i ponovo mi *ukrao* krv koja se zatekla u sustavu uređaja. Isto se dogodilo i treći put. Nakon toga uslijedila je pauza koja je trajala možda i cijeli dan. U međuvremenu su se vodile rasprave. Jedni su kukali da su potrošili tri filtera uzaludno dok je liječnik hematolog bio nezadovoljan time što sam izgubio toliko krvi. Zatražio je da se dostavi drugi uređaj koji ima mogućnost vratiti krv natrag u tijelo ako dođe do zastoja. Nakon toga sam još tri puta bio na stroju za dijalizu krvi novije generacije koji je znatno duže radio i vraćao krv kada bi došlo do zastoja u filteru. Očito su i ti filteri bili čudne kvalitete kada su stvarali zastoj i kod razine hemoglobina koja je iznosila 120 g/l. Ako zanemarim sve tehničke probleme, taj uređaj za dijalizu krvi znatno je smanjio razinu CRP-a u krvi. Četvrti dan ujutro situacija je bila znatno bolja pa su me odlučili skinuti s respiratora i staviti na HFNO (60L/95%). Bez maske na licu mogao sam puno više komunicirati s osobljem u intenzivnoj. Nisam više bio samo

nijemi promatrač zbivanja oko sebe. Tim fizioterapeuta svaki je dan dolazio kod mene da mi očisti i isprazni nakupljeni šljajm u plućima. Tek sad kada se moja situacija popravila, mogao sam bistrije vidjeti probleme ostalih pacijenata u sobi i preko puta moje sobe. Dva pacijenta bila su u komi i gotovo da nisu davala nikakve znakove života. Takvi bi pacijenti često i brzo umirali. Jedan stariji pacijent pao je u komu predvečer, a već oko pola noći bio je zapakiran u crne vreće. Uzalud su se tri puna sata mučili na sve načine da ga ožive. Mjesto do moga kreveta zjapilo je prazno svega dva sata. Tek što sam stigao dotaknuti puste snove, buka s hodnika vratila me u stvarnost. Dolazi još jedan starac u komi. Krv mu izlazi na usta do visine od deset centimetara. Krevet pun crijeva i priključaka već je na njemu. Usisali su mu krv iz pluća i spojili ga na respirator. Tri, četiri liječnika i još toliko medicinski sestara do zore su se borili za njegov život. Nema što sve nisu isprobali da ga ožive i da mu životne parametre dovedu u normalu. Dvaput su ga i elektrošokovima vraćali u život, ali bezuspješno. Bilo je trenutaka kada sam po njihovim licima shvatio da će se izvući iz kome, a onda bi opet nastupilo razočaranje. Umro je pred zoru i nije dočekaao zrake novoga sunca. Još jednoga su zapakirali u crne vreće i poslali van. Shrvani i umorni od dvije izgubljene bitke u jednoj noći nisu bili raspoloženi za razgovor. Ipak sam upitao jednoga mladoga liječnika koji se nalazio odmah do moga kreveta.

- Doktore, je li bilo šanse?

- Nije.

- Niti jedan posto? - pitam ga ponovo.

- Niti jedan posto! - odgovara mi.

- Zašto ste se onda toliko mučili oko njega?

- Morali smo sve pokušati. Već je skoro bio mrtav na kirurgiji. Dovedi su ga nama napola mrtvog. Ne znam što me više plašilo da će umrijeti ili da će se probuditi. Da se probudi bio bi u takvim bolovima da bi cijela bolnica odjekivala. Pola mu je organa otkazalo. Četiri je puta samo imao operaciju srca. I još nešto gospon Krajinović. dajte, molim Vas, drugi put okrenite glavu na drugu stranu kad mi nekoga oživljavamo. Imat ćete traume od svega toga. To Vama nije potreba ako nama jest.

Po drugi se put u jednoj noći ispraznio susjedni krevet do moga. Nikako mi ne dolazi san na oči, a sviće zora. Još je jedna smjena gotova i još jedan dan kojemu ne znam ime. Mogla bi biti i nedjelja. Po čemu ću razlikovati dane kada su svi isti. Hvala Bogu, moji su nalazi odlični. CRP naglo opada, saturacija je također dobra pa mi mogu smanjiti razinu dotoka kisika. Sada kada me tijelo manje boli, javila se bol u želucu. Osjećam glad, glad na koju sam sedam, osam dana potpuno zaboravio. Zašto baš danas kada ja mogu jesti, kasni ručak. Svi su se na odjelu uzvrpoljili. I osoblje i bolesnici. Prošlo je i dva sata poslijepodne, a ručka još nema. Još uvijek nisam mogao sam jesti. Pojeo bih samo juhu ili nešto mekano što mogu progutati. Trebalo me hraniti kao da sam malo dijete. Malo nakon dva sata poslijepodne ulazi sestra Ana i nosi ručak.

- Gospon Krajinović, evo uspjela sam Vam donijeti ručak.

Podignula je moj krevet u sjedeći položaj i pripremila stol da mi može davati hranu.

- Ana sine, jeste li vi jeli?

- Nismo, prvo moramo nahraniti pacijente.

- Ana, molim te, daj prvo ti jedi pa onda možeš davati meni jesti. Past ćete s nogu. Gledam kako svi vi pužete po sobi i nitko od vas više nema snage ni nogu podignuti. Za mene je lako jer ja ne mogu pasti niže nego što sam pao. A što ako i vi obolite? Tko će nas liječiti?

- Hvala, gospon Krajinović, ali svejedno ja moram prvo Vas nahraniti.

Gledam da joj ruke ne drhte dok me hrani juhom. Svi su na izdisaju i svi se oni nadaju smjeni koja nikako da dođe. Nadljudski su to napori i velik teret na tijelu i duši za te mlade ljude. Nitko od njih nema iskustva s intenzivnom, a kamoli sa svakodnevnim umiranjem. Ja sam jedan od rijetkih koji je preživio pa me sada čuvaju kao oči u glavi. Danonoćno su uz mene u slučaju da nešto trebam. Moja je pobjeda i njihova pobjeda. To su oni rijetki trenutci u njihovome poslu koji ih vesele. Veseli ih spasiti čovjeka od smrti, a smrt je stalni stanovnik na intenzivnoj. Još jednom mi se pričinilo da sam na vratima ugledao poznato lice jedne medicinske sestre. Iste one sestre koja je drugačije obučena od ovih na COVID odjelu intenzivne. Možda mi se samo pričinja. Kažu da poslije COVID-a ostanu posljedice pa se nije čuditi ničemu što te snađe. Konačno mogu nešto jesti tek kao mala ptica i tek toliko da ne umrem od gladi. Ali svaka sreća ima dva lica, tako i ova moja. 50 godina ponosa i prkosa jednoga čovjeka palo je u vodu. Taj čovjek nema više slobodne ruke i noge. Njegove ruke i noge su medicinske sestre i braća. Poslije ručka treba mijenjati pelene, a kada dođe to vrijeme zažališ što si uopće jeo. Čekaš dok netko naiđe pa se predomišljaš dok ne ode. Onda opet čekaš da netko naiđe i skupiš hrabrosti kako bi pregazio ponos.

- Sestro.

Progovaram kao da mucam.

- Recite, gospon Krajinović.

Odgovara sestra, ali bih htio da me u ovom trenutku ne zove gospodinom jer trebam mijenjati pelene.

- Sestro.

Ponovo pokušavam nešto reći, ali mi ne ide od ruke.

- Recite, gospon Krajinović, čujem Vas.

- Ukakao sam se.

Slegnem ramenima kao malo dijete i osjećam se kao da sam nešto skrivio.

- Nema problema, ništa zato. Pozvat ću još nekoga upomoć pa ćemo Vas presvući.

Nakon kraćega vremena dolazi još jedan medicinski brat i jedna ili dvije sestre. Moraju me otkopčati s nekih uređaja. Jedni me moraju držati, a drugi prati i presvlačiti. Cijelo to vrijeme držim stisnute oči da ne vidim tko me presvlači. Sram me situacije u kojoj se nalazim. Respirator me manje bolio.

Sa strojem sam se borio, a sada nemoćan i potišten samo molim. Oni su naviknuti na presvlačenje jer danonoćno presvlače bolesnike na intenzivnoj. Njima je to rutina, a meni mučnina da je ne mogu ni opisati. Na kraju im zahvaljujem jer nemam čime platiti. Jedina valuta koju imam je hvala izrečeno iz dubine duše. Njima je čudno to zašto im se toliko zahvaljujem kad je to ionako njihov posao. Konačno mogu pomaknuti noge, a kralješnica me već danima boli od istog položaja tijela. Najgore je sada prošlo. Tako sam sretan što imam nove pelene. Veselim se kao malo dijete. Konačno mogu odahnuti. Još samo nedostaje da se mogu izolirati od svih tih krikova koji svakodnevno dolaze. Sada kada sam puno bolje, vidim sve probleme koji dolaze i prolaze na odjelu intenzivne. Netko je naredio da se svi respiratori podese i da se na svakome podešenome nalijepi da je testiran. Toliko lijekova i opreme dobivaju svaki dan da ne stignu sve posložiti na police i u ormare. Jedva mogu disati ispod tih maski s 3D oznakom. Kladio bih se da im je saturacija lošija nego meni. Mene guše pluća, a njih te posebne maske. Često otvaraju prozore da se sobe provjetre. Još uvijek sam pozitivan na SARS-COV-2, ali mi se miris vratio. Kamo sreće da nije jer su mi se svi mirisi pomiješali s onima od lijekova i od svega toga mi je mučno. Kada bi svi sve pozavršavali, znali bi doći do moga kreveta da me malo utješe. Mnogi bi bolesnici nakon bolesti uzrokovane koronavirusom pali u depresiju. Problem bi nastao kada jednu bitku dobiješ, druga, ona za život počinje. Sreća u nesreći je da je moj duh bio iznad ove situacije. I u najtežim trenucima znao me voditi u *kutke lagane i na pašnjake zelene među same oblake*. Gdje sve nisam bio ovih desetak dana. Obišao sam pola svijeta dok je moje tijelo nemoćno ležalo na bolničkoj postelji. Još je jedan dan prošao i sada me zanimalo kako mu je ime da se mogu po nečemu ravnati. Kada će nedjelja da sve mogu ispočetka brojiti. Još je jedna smjena u tijeku i dok jedni dolaze, drugi odlaze. Pozdravljaju me i jedni i drugi, a kako i ne bi kad sam jedan od rijetkih preživjelih barem u svojoj sobi. Ja sam u neku ruku postao domaćin te sobe. Svi se mijenjaju samo ja ostajem. Stigla je i nova smjena liječnika, a večeras je u smjeni liječnica. Čim je primijetila da sam na pet litara kisika, pozdravila me šaleći se.

- Gospon Krajinović, pa Vi ste nam sve bolje i bolje. Što Vi radite ovdje s bolesnicima ako trebate samo pet litara kisika?

Kao da je slutila da se brzo rastajemo.

Doista im je bilo drago da sam se izvukao. Vidjelo se to po svakoj njihovoj gesti. Dosta je i njima umiranja. Imam osjećaj da su se oko mene malo više trudili ili sam ja to tako doživio. Možda nije pošteno ako na to tako gledam, ali ipak sam im dužan za svaku riječ utjehe i za svaku čašu vode. Sve dosad oni su bili moje ruke i noge. Zavoljeli su me na neki čudan način, mada me do jučer nisu poznavali. Nekada patnja zbliži ljude. Smrt nas otrijezni od bahatosti i grabeži. Otвори nam oči da vidimo kako smo i sami slabi i krhki. Nekada je dobro doći u bolnicu, prijeći na drugu stranu ulice i vidjeti dvije istine. Težak je to kruh i nije za svakoga. Biti medicinska sestra ili brat jedno je od rijetkih zanimanja koje nosi s pravom to ime. Sestra vam je poslije mame i tate najbliža osoba na svijetu.

Medicinska sestra doista je sestra s punim smislom te riječi. One su stup bolničkoga sustava. Puno je lakše biti liječnik i negdje s visoka gledati tuđu bol. Moja je soba kao što rekoh bila najveća i često obitavalište sestara i liječnika. Kad ne bi bilo hitnih intervencija, dosta su vremena provodili u mojoj sobi jer je bila jako prostrana. Opustili bi se na tren i prepričavali svatko svoja iskustva i dogodovštine. Noć se polako premještala u kasne sate. Umor me shrva, a svi ti svakojaki krikovi, noćas kao da su prestali. Konačno jedna mirna noć koja me uvukla duboko u san. Kada sam zaspa, teško bih mogao točno reći, ali znam da su me iz sna probudili panični koraci ljudi po hodniku. Opet neka hitna intervencija. Gledam kako u mojoj sobi nema više slobodnoga kreveta pa će zasigurno nekoga smjestiti u drugu sobu. Razmišljam o tome zašto svi dolaze u moju sobu. Zaista su uveli krevet s bolesnikom ravno kroz vrata moje sobe. Bio je to još jedan bolesnik u komi. Prilazi mi liječnica i kaže:

- Gospon Krajinović, imamo hitan slučaj, a nijedan krevet nije slobodan. Ja bih da mi Vas premjestimo na normalan odjel jer ste poprilično zdravi. Osim toga, dovoljno ste se nagledali mrtvih i živih. Ovdje se nećete nikada naspavati.

I meni je laknulo. Već sam se naviknuo i na njih i na sobu, ali sam tako bio željan mira i odmora. Ova je soba kao autobusna stanica bez točnog voznog reda. U tri sata poslije ponoći probudili su me i doveli na intenzivnu, a sada me u isto doba bude i vraćaju s intenzivne. Žure se da mi otkopčaju sve priključke, a vade i dvije igle tako da nitko nije sretniji od mene. Tako su mi išle na živce te igle u podlaktici jer su mi smetale kad god sam se htio okrenuti. Konačno se mogu okretati, ali tek sam sada shvatio da nemam snage. Tijelo je usahlo od dugoga ležanja. Nestalo je i ishlapilo od borbe za životom i jedva je sačuvalo 64 kilograma. Od toga pola otpada na kosti i kožu, ali nije bitno jer sam živ i mogu disati. Još jedanput stavljaju moje stvari na krevet i ponovo se selim. Opet mi se pričinja da je na vratima sobe ona sestara drugačije odjevena, ali ovoga puta mi se smije. Moj su krevet izgurali van zajedno sa mnom, a na moje su mjesto ugurali novoga bolesnika. Sada sam već siguran da mi se ne pričinja. Sestra koju sam danima viđao na vratima svoje sobe, došla je po mene na intenzivnu. Ona me poznaje, a ja nju ne poznajem i magla mi je pred očima. Tek što me je zaprimila natrag kao pacijenta, prilazi bliže mome krevetu i kaže:

- Gospon Krajinović, hvala Bogu da ste nam se vratili. Ja sam Vas onu večer kad ste bili kritično dovela ovdje na intenzivnu u isto doba noći. Počeli ste se gušiti pa smo vas hitno dopremili ovdje. Sada kada ste bolje, vraćamo Vas ponovo na naš normalni odjel. Vidjet ćete da će Vam tamo biti bolje jer nema buke i moći ćete na miru spavati, a mi ćemo se brinuti o Vama. Bit će Vam super kod nas. Taj me njezin pristup ganuo, a da sam imao suza još bih i zaplakao. Od onoga dana kada me je dovela na intenzivnu, svaki put je, kad bi mogla, dolazila vidjeti kako sam. Nije smjela ulaziti u sobu već bi samo s vrata pitala i promatrala. Na novome odjelu, točnije mome starome, promijenili su mi odmah posteljinu i zašuškali me kao malo dijete kako bih mogao spavati u toplome. Zoru sam dočekao s

velikim prozorima, velikim oblacima i žutim lišćem na krošnjama. Medicinsko osoblje znalo je sve o mojoj situaciji na intenzivnoj. Bez obzira što su me u najkritičnijem trenutku odveli na intenzivnu još uvijek sam bio njihov pacijent i cijelo su se vrijeme nadali da ću preživjeti i ponovo se vratiti. U devet sati u sobu je došao i liječnik hematolog kojega sam samo jednom vidio dok nisam otišao na intenzivnu. Veselio se mom povratku i preko pola sata je razgovarao sa mnom. Cijelo je vrijeme bio zadužen za moju krvnu sliku iako nije mogao pristupiti intenzivnoj. Sav me taj doček oduševio, ali da ne bude sve tako bajno uvijek postoji ono *ali*. Dok sam bio priključen na veliku količinu kisiku, usna šupljina mi je izgorjela i sva se pretvorila u rane. Jezik mi je prepun rana. Pokušavam jesti, ali je bol toliko velika da osim juhe ne mogu progutati ništa drugo. Moji su mi od kuće slali svaki dan topli čaj od kamilice u dvije termo boce. Dobio sam lijek za usnu šupljinu, ali lijek nije čarobni štapić od kojega bi odmah sve rane zacijelile. Znam i svjestan sam toga da je bez hrane oporavak nemoguć. Poslije svakoga zalogaja zastanem i popijem gutljaj tople kamilice. Čim kamilica dodirne rane, bol prestane, malo se odmorim i opet sve ponovim. Trajalo je to nekoliko dana dok rane nisu malo zacijelile. Treći dan ulazi liječnik sav veseo i drži palac prema gore.

- Gospon Krajinović, pobijedili smo. Konačno ste negativni na SARS-COV-2. Sada ste slobodni. Možemo Vas poslati u Kliniku za plućne bolesti Jordanovac na rehabilitaciju. Ako se slažete, ja ću zatražiti premještaj čim se ukaže slobodan krevet kod njih.

- Doktore, ipak se isplatilo boriti. Već sam se udomaćio na Rebru, ali ako Vi kažete da će gore biti još bolje pa zašto onda ne bih otišao? Idemo na Jordanovac.

Dan, dva trebalo je da se sve organizira kako bi me premjestili na Jordanovac. Još je jednom moj krevet postao transporter. Samo je ovoga puta bilo toliko hrane i mojih stvari na krevetu da sam više nalikovao na pokretno skladište. Brat mi je cijelo vrijeme donosio sve što mi je trebalo. Cijelo je vrijeme bio moj kontakt s vanjskim svijetom. Telefon gotovo da nisam ni koristio. Sve dok sam bio na kisiku takvo što i nije bilo moguće. Cijelo je vrijeme komunicirao s liječnicima i sve informacije prosljeđivao mojima. Dok sam ja ležao, mnogi su za mene molili i postili. Molili su svi od vjernika do nevjernika, svi koji su me poznavali. Tek sam sada dolaskom na Jordanovac to i saznao. Mislio sam da je Gospodin uslišao samo moje molitve, a tek sada kada sam saznao istinu u sebi sam zavapio:

- O Bože moj, život si mi vratio i pretvorio me u najvećega dužnika. Kako ću sada svima vratiti dug? Svima što su se za mene molili, patili i postili.

Na Jordanovcu sam opet imao sreće. Zapala me velika soba s tri kreveta. Mene su smjestili s lijeve strane, odmah do prozora. Cijela zapadna strana sobe bila je prekrivena velikom prozorima. Sve su krošnje išarane. Promatram kako lišće napušta granje. Jesen je pred vratima, a došao sam u bolnicu dok je sunce pržilo zemlju. Kao da sam jedan dio života preskočio i izgubio u nepovrat. Na Jordanovcu su se sporo kotrljale kazaljke sata. Samo sam maštao o tome kada ću stići kući. Po prvi put sam se u bolnici nakon nešto više od dvadeset dana prepoznao u ogledalu. Točnije, prepao. Oči

su nestale duboko u očnim dupljama, a obrazi usahli i povukli se prema zubima. Kada sam uz pomoć osoblja bolnice stao na vagu, pokazala je 67 kilograma. Tri sam kilograma vratio, ali sam ukupno izgubio 27 kilograma. Htio sam kući, a nisam sam mogao sjediti na krevetu. Većina mišića na mom tijelu kao da je isparila dok su žile netragom nestale. Tek što sam jednu bitku dobio, druga bitka već započinje. Mnogi su mi predviđali dug oporavak što se nije uklapalo u moje planove. Srećom da je tijelo bilo na mojoj strani. Appetit je bio tako velik da sam mogao jesti i suhi kruh. I jeo sam preko svake mjere. Svoj ručak i ručak svojih cimera jer oni nisu mogli uvijek jesti. Moj je ormar bio prepun hrane koju je brat svaki dan donosio od kuće. Sve mi je to trebalo za ručak poslije ručka i za večeru poslije večere. Svaki sam dan bio teži za jedan kilogram. Dva dana nakon dolaska na Jordanovac skinuli su mi kateter i pelene. Dokotrljali su stolac za nuždu i donijeli patku za mokrenje. Sunce je već zašlo i noć polagano spušta svoje zavjese. Stigla je večera, sve se svelo na jelo, vježbu i spavanje. Starija medicinska sestra koja mi je donijela večeru prolazi s moje desne strane kreveta i malo me promatra. Ljutito uzme moju patku i kaže:

- E nećeš pišati u gusku.

Ja pomalo ljutito odgovaram da je to patka.

- Bila patka ili guska ja je nosim sa sobom.

I ode van iz sobe.

- Što ću sada? Jedva mogu hodati, a svaka dva metra moram se na nešto osloniti. Šta ako izgubim svijest?

Prkos i ponos nadvladali su ljutnju. Vježbao sam do pola noći samo kako bih ojačao. Na početku su to bili mali pomaci dok se cijelo tijelo nije prokrvilo. Tek nakon prvoga znojenja krv je jače krenula u mišiće i počela ih ponovo formirati. Nanovo u pedesetoj godini života po drugi put učio sam hodati i disati. Svaki dan kod mene bi dolazili fizioterapeuti dok nisam smogao snage i sam odlazio u dvoranu za vježbanje. Dugo sam ležao i ne želim više ležati, tako da sam većinu dana sjedio za stolom ili šetao. Disciplinirao sam se i zadao si planove od kojih nisam htio odustati. Svaki dan dobivao sam kilogram više i određivao si dužu stazu za šetanje. Dani sada već brže prolaze. Ponovo je navratila ona starija medicinska sestra. Počistila je što treba po sobi, podijelila svima lijekove i nakon toga je stala malo ispred moga kreveta. Rukom mi je prodrmlala prste na nozi i sa smiješkom me upitala:

- Jeste li još ljuti na mene zbog toga što sam Vam odnijela vašu patku?

- Jesam. Nemam šta kriti. Mogla si je ostaviti bar još jedan dan.

- Mogla sam, ali Vi biste u tome slučaju još ležali u krevetu. Dugo sam ja već u ovome poslu i znam jako dobro tko je spreman mučiti se da ozdravi, a tko će se predati. Iako ste bili tjelesno jako slabi, u očima Vam se vidjela žarka želja za životom. Nije Vama 80 godina pa da ovdje ležite do Božića. Samo se Vi borite, a ako Vam treba još hrane kada se vratim s kolicima, mogu ponovo navratiti do Vas. Jedna trećina bolesnika odbija hranu pa sve bacamo.

Sada sam i sam bio malo posramljen. Doista je bila u pravu. Istina je da me naljutila, ali ta me ljutnja podigla na noge. Prkos je čudna stvar ako se usmjeri u dobrom pravcu. Svaki put bi po povratku s velikim transportnim kolicima navratila i pitala me trebam li još hrane. Skupljao sam poput hrčka svu hranu, i onu što su moji donosili kao i onu koju sam dobivao u bolnici. U kasno doba noći svi bi u sobi ponovo ogladnjeli. Ja bih tada otvarao ladice svoga ormara i izvadio sve što bi se toga trenu zateklo u njemu.

Konačno su mi skinuli igle s ruku, a ni masku više ne koristim. Hvala Bogu pa se mogu okretati po krevetu. Bio je to veliki luksuz za mene. Jedino mi je krevet malo kratak i sve bi bilo u redu kada bih mogao skinuti prednju stranicu. Znam da mi neće dozvoliti pa sam odustao od te sulude ideje. Na satu naše sobe otkucava pola noći, a noćas smo dosta pričali pa čak i pjevali. Umor me svladao i više ne mogu. Tek što sam se opustio, legao na leđa i obje ruke spustio niz tijelo, uhvatio me san. Brzo sam zaspao i još se brže probudio. Sanjao sam da sam ponovo na intenzivnoj. Nekoliko liječnika stoji iznad mene i viču:

- Diši, diši umireš. Diši jer ako ne dišeš, umrijet ćeš.

Ponovo se gušim i ne mogu doći do zraka. Panika me hvata jer umirem. Trznem se iz sna sav preznojen. Taj položaj tijela me progoni. Zbog postojeće traume ne mogu spavati na leđima. Čim legnem na leđa i ispružim ruke, čujem kako netko viče:

- Diši, diši!

Ne znam otkud više dolaze ti zvukovi. Spavam na boku jer me strah da se san ne ponovi.

Duga je ova priča, a bila bi još i dulja kada bih baš sve prepričavao i opisivao. Bitno je da je svanulo novo jutro. Oko 10 sati dolazi profesorica i voditeljica odjela s drugim liječnicima u vizitu. Kada su završili s moja dva cimera, svi su zajedno prišli mome krevetu. Profesorica me gleda malo s podsmijehom pa mi se obrati riječima:

- Gospon Krajinović, sve mi se čini da se rastajemo. Ovo nije ljetovalište pa da se samo gojite. Čujem da se svaki dan udebljate za kilogram. A kisik već tri zadnja dana ne trebate. Imamo mi i teško bolesnih što čekaju na red.

Malo se šalila sa mnom, a vidjelo se to po intonaciji glasa. U biti joj je bilo drago što napokon odlazim.

- Samo se šalim s Vama. Ne bih Vas pustila da ste loše. Još jutros sam ponovo pogledala Vaše nalaze, doista nema potrebe da samo *trošite* taj krevet kad će Vam kod kuće u krugu obitelji sigurno biti bolje. Sutra ću vam do 11 sati napraviti otpusni list, a Vi se dotad spremite. Vidimo se sutra.

Konačno sam dočekao to sutra, i osjećam se kao da bježim iz zatvora. Danima nisam vidio nikoga od svoje obitelji. S Jordanovca smo se čuli samo preko telefona. Više su oni patili vani zbog mene nego ja sam unutar bolnice. Jedan dan bi me otpisali, a drugoga dana ponovo me upisali u žive i tako su živjeli u neizvjesnosti onih nekoliko kritičnih dana na intenzivnoj. Nisam samo ja smršavio, već i svi oni bdijući u neizvjesnosti. Još jednom sam ozdravio pa ih mogu sve odreda zagrliti. Brat je došao po

mene u bolnicu, obukao sam civilno odijelo i kročio na ulicu. Vrijeme je vani već tako hladno da me iznenadilo. Još jednom sam se okrenuo kako bih pozdravio bolnicu. Za sobom sam ostavio jednu tužnu, drugu gorku i treću dragu uspomenu. Svaka od njih ima svoju težinu. Ja i moja korona, rukom pod ruku napustili smo bolnicu. Ovoga sam puta pobijedio, ali je još uvijek vučem kao prikolicu. Sa 74 kilograma napustio sam bolnicu. 90 kilograma imao sam kada sam nogom kročio u nju. Još sam uvijek u minusu, ali ako sam svaki dan dobio po jedan kilogram u bolnici zar da kod kuće, u svom domu izgubim na prosjeku. Suho lišće išaralo je Jordanovac i okolicu. Spuštam se s bratom u našem Volvu niz ulicu. Još samo malo pa mogu zagrliti suprugu i djecu. Hvala ti Gospodine da sam preživio!

Autor teksta Jozo Krajinović